Ազգ
Azg
armenian daily
21 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 2003 ՈՒՐԲԱԹ 214(2899)

Մինչեւ հիմա ջրի աղտոտման պատճառներն ու տեղամասերը ճշտված չեն եւ «կճշտվե՞ն» երբեւէ

ԵՐԵՎԱՆ, 20 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ՀՀ գլխավոր դատախազությունը, մայրաքաղաքի խմելու ջրի աղտոտման ոռոգակի հանգամանքների պարզաբանման նկատառումով, որոշում էր կայացրել դատաստանիսարահամաճարակային եւ դատատեխնիկական փորձաքննություններ նշանակելու մասին: Ինչպես ասաց ՀՀ գլխավոր դատախազի մամուլի քարտուղար Գուրգեն Ամբարյանը, նախաքննական մարմինը դրանց պատասխանները դեռեւս չի ստացել:

Նկատենք, որ ՀՀ առողջապահության նախարարության եւ կառավարությանն առընթեր ջրային տնտեսության պետական կոմիտեի՝ փորձաքննություն իրականացնող մասնագետների եզրակացություններից հետո միայն կճշտվեն ջրի աղտոտման տեղամասերը, պատճառները:

Հիշեցնենք, որ ք. գործը հարուցվել էր սանիտարահակահամաճարակային կանոնները խախտելու եւ ջրերը աղտոտելու փաստով:

Նոր սեպտեմբերի 11 Ստամբուլում

Նախնական տվյալներով՝ 27 զոհ եւ 450 վիրավոր

Տուժել է նաեւ ստամբուլահայությունը

Երկու սինագոգների մոտ կատարված ահաբեկչությունից 5 օր անց, նոյեմբերի 20-ին, տեղական ժամանակով 11.30-ին Ստամբուլը ցնցվեց հերթական պայթյուններից: Դրանք նույնպես տեղի ունեցան միաժամանակ, Բեյօղլու (Բերա) եւ Լեւենթ թաղամասերում: Բեյօղլու թաղամասում ահաբեկչության գլխավոր թիրախը դարձավ Մեծ Բրիտանիայի հյուպատոսարանը, իսկ Լեւենթում անգլիակենտրոն HSBC բանկի գլխավոր վարչության շենքը: Ահաբեկչությունն իրագործվել է բեռնատարների պայթեցմամբ՝ լուրջ վնաս պատճառելով նաեւ Բերայում գտնվող հայկական հաստատություններին: Հյուպատոսարանի պարագայում շենքին է հարվածել սննդի մատակարարման ավտոմեքենան:

Պայթյուններից մեծապես տուժել են Մեծ Բրիտանիայի հյուպատոսարանն ու HSBC բանկի գլխավոր շենքը: Իրավիճակին ծանոթանալու համար իսկույն դեպքի վայր է շտապել Ստամբուլի քաղաքապետ Ալի Մյուֆիթ Գյուրթունան: Նախնական տվյալներով՝ մահացել է 27 մարդ, վիրավորվել 450-ը: Մահացածների մեջ կան անգլիացիներ, որոնց թվում է Մեծ Բրիտանիայի գլխավոր հյուպատոս Ռոջեր Շորթը: Ինչ վերաբերում է մեր հայրենակիցներին, ապա, «Միլիեթի» տվյալներով, Թորոս Անուշավանը մահացել է, Ավետիս Դեմիրելն ու Կարապետ Մուրադչըօղլուն՝ վիրավորվել:

«Միլլիեթը» Ստամբուլի այս վերջին ահաբեկչությունը համեմատելով Նյու Յորքի ահաբեկչության հետ, դա համարում է «Թուրքիայի սեպտեմբերի 11-ը»: Համենայն դեպս, ահաբեկչությունը միջազգային լայն արձագանք է գտել: Ստամբուլի պայթյուններին միջադեպից շուրջ 1 ժամ հետո արձագանքել են ԱՄՆ-ի նախագահ Ջորջ Բուշն ու նրան Լոնդոնում հյուրընկալող Մեծ Բրիտանիայի վարչապետ Թոնի Բլերը: Նրանք հանդիպումից հետո հրավիրած մամուլի ասուլիսում հերթական անգամ դատապարտելով ահաբեկչությունը, ցավակցություն են հայտնել զոհերի հարազատներին, թուրքական կառավարությանն ու թուրք ժողովրդին: Նույն նպատակով զիճերը Թուրքիա հասավ Մեծ Բրիտանիայի արտգործնախարար Ջեկ Ստրոուն:

Ահաբեկչության պատասխանատվությունն ստանձնել են «Ալ Ղաիդան» եւ «Իսլամական մեծ արեւելքի հետեւորդների ճակատը»:

Ահաբեկչությունը պաշտոնապես դատապարտել են ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղարը, Սպիտակ տունը, Եվրամիությունը եւ Եվրախորհրդարանը, որի անդամները մեկ րոպե լռությամբ հարգել են զոհերի հիշատակը: Շուտով դատապարտողներին են միացել Սիրիան, Լեհաստանը, Բելգիան, Իտալիան եւ հանձին նախագահ Ժակ Շիրակի՝ նաեւ Ֆրանսիան:

Հ. Չ.

«Դիկտատոր» Աբաշիձեն եւ «ժողովրդավար» Շեւարդնաձեն Վրաստանը փրկում են ֆաշիզմից

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ
Թբիլիսի

Երեկ երեկոյան Վրաստանի ԿԸՀ-ն վերջապես հրապարակեց նոյեմբերի 2-ին կայացած խորհրդարանական ընտրությունների արդյունքները: ԵԱՀԿ-ն, միջազգային մյուս կազմակերպությունները ընտրությունները որակել են կեղծված եւ անհամապատասխան ժողովրդավարական չափանիշներին:

Ըստ ԿԸՀ-ի վերջնական արդյունքների՝ նախագահ Էդ. Շեւարդնաձեի «Հանուն նոր Վրաստանի» դաշինքն ստացել է 21,32 տոկոս քվե կամ 38 աթոռ նոր, «ոչ լեգիտիմ» խորհրդարանում, Աջարիայի ղեկավար Ասլան Աբաշիձեի «Աղորձինեբան»՝ 18,84 տոկոս (33 աթոռ), Մ. Սաակաշվիլու «Ազգային շարժումը»՝ 18,8 տոկոս (32 աթոռ), Շ. Նաթելաշվիլու Լեյբորիստական կուսակցությունը՝ 12,04 տոկոս (20 աթոռ), «Բուրջանաձե-ժողովրդավարներ» դաշինքը՝ 8,79 տոկոս (15 աթոռ), «Նոր աջերը»՝ 7,35 տոկոս (12 աթոռ):

Տես ➧ էջ 8

Քլինթոնի խոհարարական գիրքը աղմկալի հաջողություն է վայելում

ԲԵՌԼԻՆ, 20 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ԱՄՆ-ի նախկին նախագահ Բիլ Քլինթոնը խոհարարական գիրք է գրել: Ինչպես հաղորդել է «Ն-Տ-Ֆաու» գերմանական հեռուստաալիքը, Քլինթոնը հրապարակել է իր ընտանիքի եւ բարեկամների նախասիրած ուտեստների բաղադրատոմսերը: Այսպես, նա պատմել է իր նախասիրած ճաշատեսակի՝ մեքսիկական բաղադրատոմսով հավի ճտի տապակայի մասին: Բացի այդ, նախկին նախագահը հավաքել է զանազան բաղադրատոմսեր եւ անեկդոտներ Ամերիկայի 250-ից ավելի հանրահայտ մարդկանցից: Հոլիվուդի աստղ Բարբարա Սթրեյզանդը պատմել էր կիտրոնով կարկանդակ պատրաստելու մասին, իսկ ԱՄՆ-ի նախկին պետքարտուղար Մադլեն Օլբրայթը ներկայացրել էր իր մոր չեխական ձեւով կաղամբ թթու դնելու բաղադրատոմսը: 35 դոլար արժեցող գիրքը, ինչպես նշում է հեռուստաալիքը, արդեն աղմկալի հաջողություն է վայելում Արկանզասի նահանգի Քլինթոնի հայրենի քաղաքում:

Ջորջ Բուշի նոր վարդապետությունը

ԼՈՆԴՈՆ, 20 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ԱՄՆ-ի նախագահ Ջորջ Բուշը, որը պետական այցով գտնվում է Մեծ Բրիտանիայում, միջազգային անվտանգության նոր վարդապետություն է ձեւակերպել: Ելույթ ունենալով Ուայթհոլում կազմակերպված ընդունելության ընթացքում՝ Բուշը հորդորել է արտաքին քաղաքական խնդիրների կարգավորման երեք հիմնական սկզբունք:

Նախ, նա արտահայտվել է միջազգային կազմակերպությունների ներկայիս համակարգի ու նախ եւ առաջ ՄԱԿ-ի պահպանման օգտին, պայմանով, որ նրանք «ընդունակ լինեն դիմակայելու մեր ժամանակի վտանգներին»:

Երկրորդ, Ջորջ Բուշը հորդորել է «նախահարձակման ու չարիքի զսպման» համար որպես ծայրահեղ փաստարկ ուժի դիմելու «ազատ ժողովուրդների» իրավունքը:

Երրորդ, ԱՄՆ-ի նախագահը հաստատել է իր հավատարմությունը ժողովրդավարության համատարած տարածմանը բոլոր աշխարհամասերում: «Մենք չենք կարող ամբողջությամբ ռազմական ուժին ապավինել մեր անվտանգության տեւական ապահովման համար», ընդգծել է Բուշը:

ԱՌԱՋԲԵԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ստամբուլահայությունը կորուստներ է կրում

Երեկ կեսօրին Ստամբուլի տարբեր մասերում տեղի ունեցած ոճրագործություններից տուժել են նաեւ հայկական հաստատությունները: Մասնավորապես Բեյօղլու թաղամասում (նախկին հայկական Բերա փողոց), որտեղ գտնվող բրիտանական հյուպատոսարանի առաջ էր պայթել ականված ինքնաշարժներից մեկը, ազգային 3 հաստատություններ՝ Սուրբ Երրորդություն եկեղեցին, «Ժամանակ» եւ «Մարմարա» օրաթերթերի խմբագրատներն ու տպարանները, ինչպես նաեւ հայերի պատկանող խանութներ եւ գործատեղեր նյութական զգալի կորուստներ են կրել:

Այս մասին պայթյունից քիչ հետո հեռախոսով «Ազգին» տեղեկացրեց «Ժամանակ» օրաթերթի խմբագիր պրն Արա Քոչունյանը, որն ավելացրեց, թե ամենից ավելի տուժել է Ս. Երրորդություն հայոց եկեղեցին, ջարդվել է եկեղեցու ջահը, լուսամուտները, մուտքի մի հատվածը: Զգալի վնասներ են կրել նաեւ հայկական վերոհիշյալ թերթերի խմբագրատները, որոնց պատուհանները փշրվել են, բարեբախտաբար, առանց որեւէ վնաս հասցնելու աշխատակազմերին:

Պրն Քոչունյանի տվյալներով, Պոլսո հայոց պատրիարքարանը դեպքից անմիջապես հետո ձեռնարկել է հայկական ազգային թե անհատական հաստատությունների վնասների հաշվառման գործը: Բնականաբար, ինչպես Ստամբուլի ողջ բնակչությունը, այնպես էլ ստամբուլահայերը պայթյունների ալիքի հետեւանքով, որը մինչեւ այս պահը խլել է 27 զոհ եւ 450 վիրավոր, մատնվել է խոր անձկության:

Ավելի ուշ «Միլլիեթ» թերթի ինտերնետային էջից տեղեկացանք, որ զոհերի եւ վիրավորների թվում կան նաեւ հայեր: Թերթի ներկայացրած ցուցակներից սպանվածների մեջ առանձնացրինք Թորոս Անուշավանի անունը, իսկ վիրավորներից՝ Ավետիս Դեմիրելի եւ Կարապետ Մուրադչըօղլուի անունները: Բացառված չէ, որ լինեն նաեւ ուրիշ հայեր, քանի որ Թուրքիայում տիրող պայմաններից ելնելով՝ մեր ազգակիցներից շատերը ստիպված են փոխել ոչ միայն ազգանունները, այլեւ թուրքական անուններ կրել:

Հացի թանկացումը պարենային ահաբեկչության կերպարանք է ստանում

Մեկնաբանում են ԱԺ խումբ-խմբակցությունների ներկայացուցիչները

ԿԱՐԻՆԵ ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ

Վերջին 6 ամսվա ընթացքում սա հացի երկրորդ թանկացումն էր, եւ նախադեպը վտանգավոր օրինակ է դառնում կենսապահովման մյուս ոլորտների համար: Տրանսպորտն է թանկացել, ջուրն է թանկանալու, հոսանքը: Ինչպիսի պատճառաբանումներ էլ բերվեն, միխիթարական չեն կարող լինել նպաստառուների ու կարիքավորների հոծ զանգված բովանդակող բնակչության համար, որի գլխավոր ուտելիքը եւ ավանդաբար, եւ հարկադրյալ հացն է դարձել: Ի՞նչ է մտածում օրենսդիր այդանը սոցիալական լարվածության այս միանգամայն իրական ազդակի դրդապատճառների ու հետեւանքների մասին, եւ մեր բազմաչարչար սպառողին պաշտպանելու համար ի՞նչ է ձեռնարկելու: Մի՞թե իշխանությունները լռությամբ հետեւելու են կատարվածին: Եթե նույնիսկ թիվ 1 պարենամթերքի թանկացումը պայմանավորված է հացի արտադրության ու ալյուրի ներկրումների ոլորտում տեղի ունեցող կատաղի վերաբաժանումներով, ապա խնդիրը ոչ թե պարենային անվտանգության, այլ պարենային ահաբեկչության կերպարանք է ստանում: Պետության միջամտությունը ո՞րն է լինելու այս պահին: ԱԺ հերթական նստաշրջանների գլխավոր թեման երեկ կրկին դարձավ հացի խնդիրը:

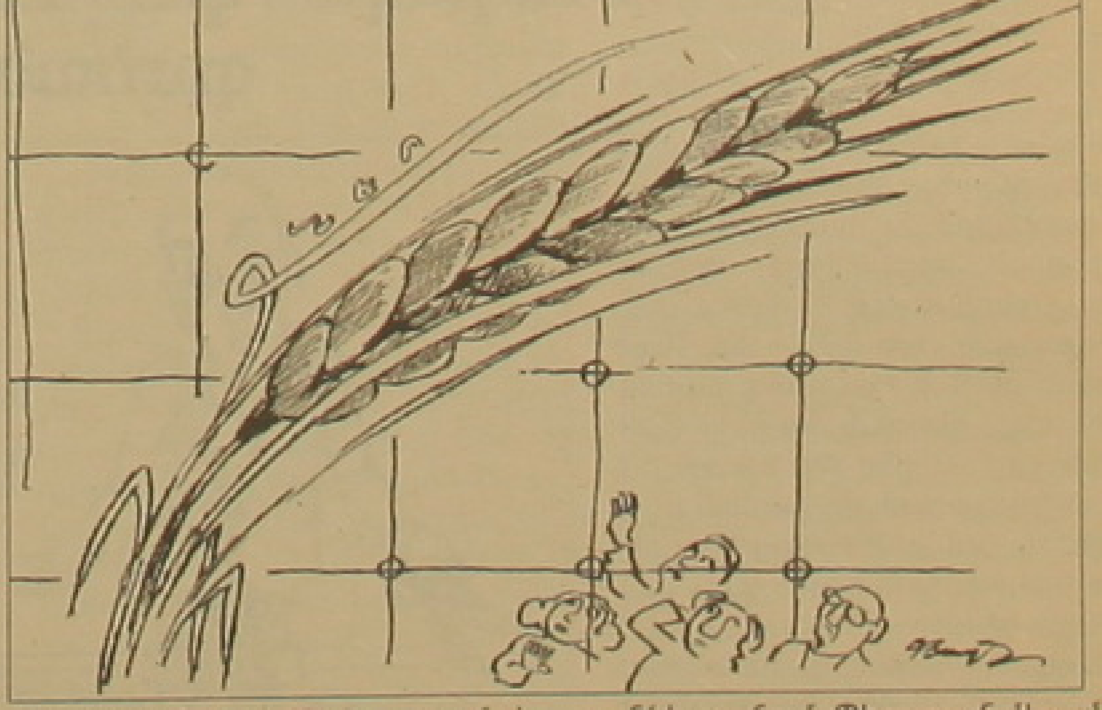

Տես ➧ էջ 3

Ընթացիկ

Մեր երկիրն առավելապես ճանաչվում է գիտական նվաճումներով

Այս անգամ Ֆիզիկայի ինստիտուտի հաղթանակով

Տեղեկատվության հասարակության համաշխարհային գագաթնաժողովի առաջին փուլը կանցկացվի դեկտեմբերի 10-12-ը, Ժնեւում ՄԱԿ-ի նախաձեռնությամբ եւ միջազգային հեռահաղորդակցության միության (ITU) կազմակերպմամբ։ Գագաթնաժողովի շրջանակներում եվրոպական հանձնաժողովի նախագահ Ռոմանո Պրոդիի, Ավստրիայի կանցլեր Վոլֆգանգ Շուսելի եւ այլ նախագահների հովանու ներքո կազմակերպվել է մրցանակաբաշխություն, որի նպատակն է տեսանելի դարձնել աշխարհում առկա էլեկտրոնային բովանդակության (ինտերնետ, դիվիդի, սիդի) լավագույն գործերը։ 8 կատեգորիաներից յուրաքանչյուրում հաղթել են 5 լավագույն աշխատանքներ, որ ընտրել է 2003 թ. մրցանակաբաշխության գլխավոր ժյուրին։ Ընտրությունը կատարվել է էլեկտրոնային բովանդակության եւ ստեղծագործական մտքի աշխարհի ավելի քան 800 լավագույն գործերից։

Համաշխարհային գագաթնաժողովի մրցանակաբաշխությանը Հայաստանից ներկայացվել է 8 անվանակարգ հետեւյալ ուղղություններով՝ էլ-ուսուցում (www.3noor.org), էլ-մշակույթ(www. vem.am), էլ-գիտություն (crdix5.yerphi.am), էլ-կառավարություն (www.armeniaforeignministry. am/e Visa), էլ-առողջապահություն (www.gatway.am) , էլ-գործարարություն (www.siliconarmenia.com), էլ-զվարճանք (www.photopatker.am), էլ-ներգրավվածություն (www.medlib.am)։

Ներկայացված անվանակարգերում էլ-գիտության գծով հաղթող հնգյակի մեջ Մ. Նահանգների, Չինաստանի, Կանադայի եւ Խորվաթիայի կողքին ընդգրկվել է նաեւ Երեւանի ֆիզիկայի ինստիտուտի տիեզերական ճառագայթների հետազոտությունների կենտրոնի (ղեկավար Աշոտ Չիլինգարյան) էլեկտրոնային էջը՝ (crdix5.yerphi.am)։

Այս առիթով երեկ մամլո ասուլիս էր հրավիրվել հայկական զարգացման գործակալությունում։ Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների հիմնադրամի գործադիր տնօրեն Գարեգին Չուգասզյանը մեր երկրի համար մեծագույն պատիվ համարեց պրն Չիլինգարյանի ղեկավարած աշխատակազմի հաղթանակը, ընդգծելով, որ գիտական հաջողություններն այսօր հասանելի են հիմնականում զարգացած երկրներում, քանի որ դրա համար տեսությունը ահռելի ծախսեր է հասկացնում։ Սնվելով հիմնականում դրամաշնորհային ծրագրերից, ֆիզիկայի ինստիտուտը վերջին տարիներին հասել է աննախադեպ հաջողությունների։ «Մեծ ուրախությամբ ու հպարտությամբ ենք հայտնում գիտության գծով հաղթող ճանաչվելու մասին։ Թերեւս ավելի ակնկալելի էր էլեկտրոնային մշակույթի գծով հաղթելու հնարավորությունը, քանի որ աշխարհում մեզ առավելապես ներկայացնում ենք որպես մշակութային ազգի, սակայն հաղթեցինք ամենադժվար անվանակարգում՝ ճանաչելի դարձնելով մեր երկիրը որպես գիտական նվաճումների հեղինակի», ասաց նա։

Պրն Չիլինգարյանը նախ խոսեց 21-րդ դարում տեղեկատվական տեխնոլոգիաների դերի ու նշանակության մասին, դրանից բխեցնելով մեր երկրում առկա գիտական ներուժի պահպանման ու զարգացման անհրաժեշտությունը, ապա մանրամասն ներկայացրեց Արագածի տիեզերական եղանակն ուսումնասիրող իրենց ինստիտուտի կենտրոնի աշխատանքները, որոնք զետեղված են էլեկտրոնային էջում։ Նա նշեց, որ Արագածը իր դիրքով եզակի հնարավորություններ է տալիս տիեզերական եղանակի ուսումնասիրման համար, որից զրկված է որեւէ այլ պետություն։ Հենց դրանով էլ մեր երկիրը մոտ ապագայում կարեւորագույն տեղ կգրավի գիտական ուսումնասիրությունների համաշխարհային ցանցում, քանի որ 1-2 րոպեների ընթացքում իրենց հաջողվում է տեղեկանալ, թե ինչ է կատարվում տիեզերքում, եւ դրանք անմիջապես տեղադրել էջում, որից էլ բնականաբար կօգտվեն բոլոր հետազոտողները։ Իրենց ստեղծած էլեկտրոնային գիտական էջը պրն Չիլինգարյանը չհամարեց վերջնականորեն ավարտված, շարունակում են զարգացնել ու կատարելագործել՝ հիմնվելով նոր տվյալների վրա։

Ի դեպ, ՄԱԿ-ի բոլոր անդամ պետությունները ներկայացնող 360 փորձագետներից ժյուրիի անդամ էին ընտրվել 36 պետությունների ներկայացուցիչներ, Հայաստանը եւս ընդգրկված էր։

Գագաթնաժողովը հնարավորություն է ընձեռում տարբեր պետություններին բարձր մակարդակով քննարկելու տեղեկատվական արագ զարգացումները, դրանց նետած մարտահրավերները եւ փորձել արդյունավետ ներդրումների ճանապարհ գտնել։ Կմասնակցեն աշխարհի գրեթե բոլոր երկրների պատվիրակությունները, կներկայացվեն առաջնային լուծումներ պահանջող խնդիրները, կհաստատվի մինչեւ 2015 թվականի գործողությունների պլանը, որով կառաջնորդվեն մոտ ապագայում։ Առանձնահատուկ տեղ կհատկացվի ազգային ռազմավարություններին եւ մշակութային բազմազանության պահպանմանը, կկարեւորվեն առանձին երկրների առաջարկ-ծրագրերը, որոնք արդեն քննարկվել են գագաթնաժողովից առաջ հրավիրված կոնֆերանսներում։ Մրցանակը պրն Չիլինգարյանին կտրվի գագաթնաժողովի բացմանը՝ դեկտեմբերի 10-ին։ Ավելացնենք, որ գագաթնաժողովի երկրորդ փուլը տեղի կունենա 2005 թ. նոյեմբերի 16-18-ը, Թունիսում։

ՌՈՒԶԱՆ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ՆԱԽԿԻՆ ՀԵՏԱԽՈՒՅԶԸ ԵՐԵՎԱՆՈՒՄ

Յուրի Կոբալաձեի դասախոսությունները Սլավոնական համալսարանում

Հետախույզի 30-ամյա ստաժ ունեցող գեներալ-մայոր Յուրի Կոբալաձեն, որը ներկայումս Մոսկվայում ներդրումային խոշորագույն ընկերություններից մեկի՝ «Ռենեսանս կապիտալի» կառավարիչ տնօրենն է, այս օրերին Երեւանում է, որտեղ դասախոսություններ է կարդում Սլավոնական համալսարանում։

Ինչպես հայտնի է, Ռուս-հայկական համալսարանն այս տարվանից բուհի տարբեր ֆակուլտետներում ռուսաստանցի առաջատար մասնագետներին դասախոսությունների հրավիրելու ծրագիր է իրականացնում։

Միջազգային հարաբերությունների հայտնի մասնագետ, քաղաքագետ Կոբալաձեի նկատմամբ հետաքրքրությունը մեծ էր Սլավոնական համալսարանի այն բոլոր ֆակուլտետներում, որտեղ նա հանդես եկավ։ «Իմ դասախոսությունների ժամանակ առաջին անգամ տեղ չլինելու պատճառով մարդիկ լսում են կանգնած։ Ես այդ մասին անպայման կպատմեմ Մոսկվայում», ասել է Մոսկվայի միջազգային հարաբերությունների պետական ինստիտուտի պրոֆեսորը։

Ի դեպ, երեւանցի ուսանողները եւս, ճիշտն ասած, նման դասախոսների ունկնդրելու այնքան էլ շատ առիթներ չեն ունենում։ Ռուսաստանի քաղաքական իշխանության բարձրագույն ոլորտներում կատարած 30-ամյա աշխատանքի շնորհիվ Յուրի Կոբալաձեն ոչ միայն ամուր կապեր է ստեղծել քաղաքական ոլորտում, ռուսաստանյան եւ արտասահմանյան ԶԼՄ-ներում, այլեւ իսկական փորձ է ձեռք բերել։ «Ռենեսանս կապիտալում» աշխատանքի անցնելուց առաջ նա ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի գլխավոր տնօրենի տեղակալն էր։ Իսկ դրանից էլ առաջ նա Արտաքին հետախուզության ծառայությունում էր, երբ մասնավորապես 7 տարի աշխատել է Լոնդոնում որպես ռադիոյի եւ հեռուստատեսության թղթակից։ Դրանից հետո ԱՀԾ-ում գլխավորել է հասարակայնության եւ ԶԼՄ-ների հետ կապերի բաժինը։

Որպես պետական աշխատանքի փորձ ունեցող մարդ, Կոբալաձեն հանդիպումների ժամանակ քանիցս ընդգծեց Ռուս-հայկական համալսարանի գոյության կարեւորությունը ոչ միայն Հայաստանի, այլեւ Ռուսաստանի համար, որն, իր կարծիքով, պետք է երախտապարտ լինի Սլավոնական համալսարանին՝ Հայաստանում Մոսկվայի շահերի հենարանին։

ԼՈՒՍԻԿ ՂՈՒԿԱՍՅԱՆ

Չբացահայտված սպանություններ

ԵՐԵՎԱՆ, 20 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ։ Երեւանի Տիգրան Մեծ պողոտայի 36 շենքի 51 բնակարանում հոկտեմբերի 22-ին տեղի ունեցած դաժան սպանության փաստով նախաքննությունը շարունակվում է, սակայն որեւէ ձերբակալված կամ կալանավորված անձ առայժմ չկա։ Այս մասին հայտնեցին ՀՀ գլխավոր դատախազությունում։

Հանցագործությանը զոհ էին գնացել վարձակալական հիմունքներով այդ տանը բնակվող նույն շենքի 9-րդ բնակարանում գրանցված Հր. Բերժյանի, Ա. Հայրապետյանի, Գ. Հայրապետյանի եւ Դ. Նիսալյանի դիակները՝ բռնության հետքերով։ Սպանվածների գլուխների վրա առկա են եղել բութ գործիքով հասցված վնասվածքների հետքեր։

ՀՀ գլխավոր դատախազությունում շարունակվում է ԵՊՀ բանասիրական ֆակուլտետի ռուսաց լեզվի ամբիոնի դեկան Կարեն Մկրտչյանի սպանության քրեական գործի նախաքննությունը։ Ինչպես հայտնեցին նշված գերատեսչությունում, նախաքննական մարմնի կողմից քր. գործով ձերբակալված անձինք դեռեւս չկան։

Կ. Մկրտչյանին անհայտ անձինք սպանեցին այս տարվա հուլիսի 2-ին, Սայաթ-Նովա պողոտայի 37 շենքի մոտ։

Նախաքննությամբ պարզվել է, որ Կ. Մկրտչյանի վրա կրակել են «Նագան» տեսակի ատրճանակից, եւ նա մահացել է ձախ աչքին դիպած մեկ գնդակից։

Նորաշենում շարք մտավ գազատարը

ԳԱՎԱՌ, 20 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ։ Չմեռնամուտին լավ նվեր ստացան Գեղարքունիքի մարզի Նորաշեն համայնքի բնակիչները։ «Հայռուսգազարդ»-ի եւ գյուղապետարանի համագործակցությամբ կառուցվեց եւ շահագործման հանձնվեց գազատարը, որի շնորհիվ համայնքը ապահովվեց բնական գազով։ Երկնագույն վառելիքից արդեն օգտվում է 60 բաժանորդ։

Իտալական փականներ՝ մեկանգամյա գործածության

Յուրաքանչյուրիս համար ջրաչափի տեղադրելը մեծ հոգս դարձավ։ Տեղադրեցինք եւ հանգիստ շունչ քաշեցինք։ Սակայն իզուր, որովհետեւ չի բացառվում, որ մի օր վաղ առավոտյան, երբ դուք դեռ քնած կլինեք, ներքեւի հարեւանը բարկացած թակի ձեր տան դուռը եւ ասի, որ ձեր խոհանոցից ջուր է թափվում իր տուն։ Դրա համար չզարմանաք, որովհետեւ ջրաչափ տեղադրելիս ձեր ջրի խողովակին իտալական փականներ եք դրել։

Շուկան ողողած եւ իբրեւ որակով ամենուրեք մեզ առաջարկվող իտալական փականները, պարզվում է, անորակ են։ Դրանք ճաքում, ջարդվում են մի քանի անգամ բացել-փակելուց, նույնիսկ ջրի խողովակի թեթեւակի ցնցումներից (օրինակ, եթե վերեւի հարեւանը թխկթխկացնում է)։ Հերթական անգամ մարդիկ իզուր ծախսեր արեցին, չարչարվեցին։ Փոխարենն ինչ-որ մեկը անորակ, մեկանգամյա գործածության փականները ժողովրդին վաճառեց։ Մենք էլ համոզված, որ որակով են, գնեցինք, տեղադրեցինք եւ...

Ջրաչափային հոգսերը մեզ համար դեռ վերջացած չեն, կվերջանան այն ժամանակ, երբ այդ փականները կփոխարինենք նոր, ոչ իտալական եւ որակով փականներով։ Իսկ մարդկանց կրկնակի ծախսի տակ գցելը, նյարդայնացնելը, խաբելով փող աշխատելը մեր երկրում սովորական է դարձել։

Ա. Ա.

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հասարակութեան ԺԲ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
Ֆաքս: 374-1-562863
e-mail: azg2@arminco.com
www.azg.am
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ /հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ /հեռ. 529221
Լրագրողների սենեակ /հեռ. 581841
Համակարգ. ծառայութիւն /հեռ. 582483
Apple Macintosh
համակարգչային շարուածը «Ազգ» թերթի

Թերթի նիւթերի ամբողջական թէ մասնակի արտատպումները տպագիր մամուլի միջոցով կամ ռադիոհեռուստատեսութեամբ, առանց խմբագրութեան գրաւոր համաձայնութեան, խստիւ արգելւում են, համաձայն ՀՀ հեղինակային իրաւունքի մասին օրէնքի։
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում

«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.
Yerevan, Armenia, 375010

Ընթացիկ

Կրթության եւ առողջապահության ոլորտներում իրականացվող այսպես կոչված օպտիմալացման գործընթացներն արդեն իսկ այս բնագավառների աշխատակիցների լուրջ մտահոգություններն են առաջացնում: Մինչդեռ այս փոփոխությունները նախաձեռնողներն ու համապատասխան նախարարությունների ղեկավարները շարունակում են խուլ ու համր ձեւանալ եւ որեւէ կերպ չանդրադառնալ հարցադրումներին: Ի՞նչ է կատարվում:

ժանելու վաղուց ի վեր գործող կարգի վերացման նախարարի հրահանգը: Որեւէ լեզվի ուսուցման համար 10-15 հոգանոց դասարանն անգամ մեծաթիվ է: Մի՞թե սա նախարարը կամ վարչապետն ու կառավարությունն ընդհանրապես չեն գիտակցում: Ի վերջո, օպտիմալացում նշանակում է առավել նպատակահարմար տարբերակի ընտրություն, բայց ոչ թե առավել նպատակահարմար միայն կառավարության համար: Օպտիմալացումը պետք է արտացոլի նաեւ ողջ

վարությունը փորձարկելու է մեզ վրա: Այժմ հարցնենք արդեն դաշնակցական նախարարին եւ հանրապետական փոխնախարարին, թե ինչպես պետք է իրենց բժիշկ ընտրողներին համոզեն, որ դա հնարավոր է: Նրանք պատկերացնո՞ւմ են, որ ընտանեկան բժշկին նույն օրը, նույն պահին կարող են այցելել եւ բրոնխիալ ասթմայով տառապող 70-ամյա ծերունին, եւ կարմրուկով հիվանդ երեխան, եւ սեռական վարակով վարակված երիտասարդը: Ընդ որում, նրանք պետք է սպասեն

Միավորված դասարաններ եւ «սուպեր» բժիշկներ. նույն շղթայի տարբեր օղակները

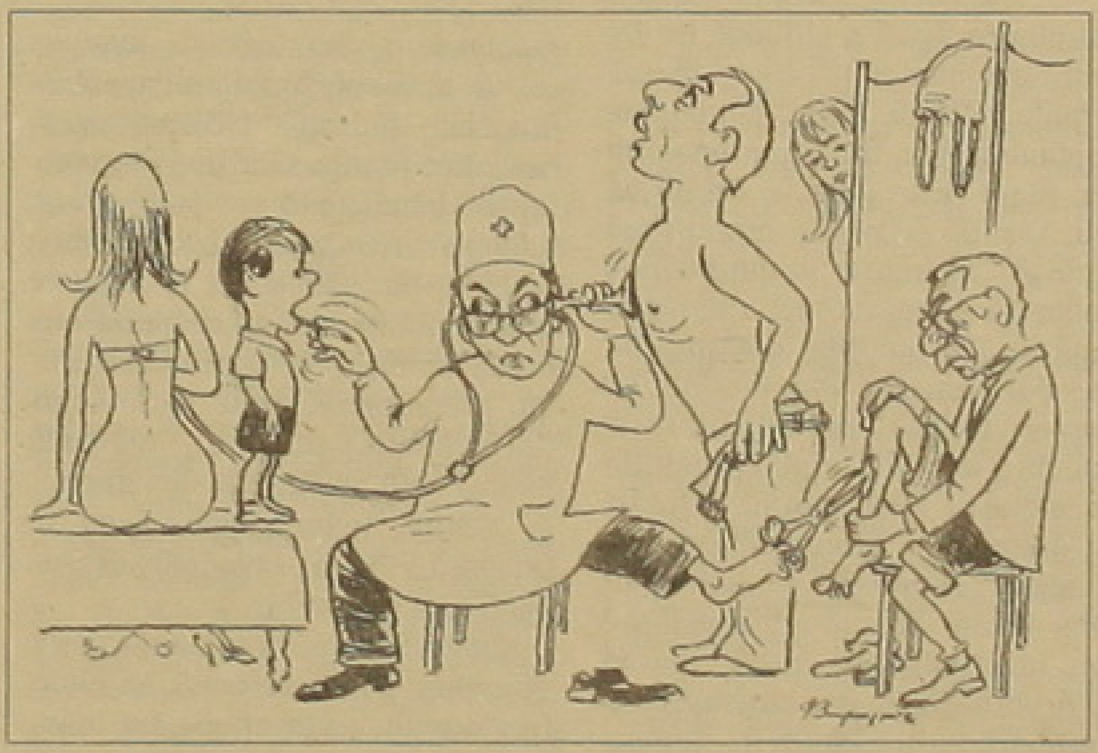

Փաստորեն պետությունը, ի դեմս հայրենի իշխանությունների, որդեգրել է այս ոլորտների ծախսերն իրենից գցելու կամ լրջորեն կրճատելու ռազմավարություն՝ առանց հաշվի առնելու, թե դա ինչ հետեւանքներ կթողնի: Ծախսերը նվազեցնելու հաճելի հեռանկարին ավելանում է արտերկրից էլ ավելի հաճելի՝ վարկեր ստանալու հեռանկարը: Երբ այս երկու հանգամանքները միատեղվում են, ապա հասկանալի է, որ հայ պաշտոնյային՝ շարքային թե կառավարության անդամ, չի հետաքրքրի, թե ինչ ենք ստանալու այդ «օպտիմալացման» արդյունքում:

Նախ անդրադառնանք դպրոցներին: Դրանց միավորման շուրջ առաջացած դժգոհությունները կարծես թե հանդարտվեցին, երբ կառավարությունը ստիպված եղավ մի քանի դպրոցներ վերականգնել որպես առանձին միավորներ: Սակայն միավորված դասարանների խնդիրը շարունակում է լուրջ դժգոհություններ առաջացնել: Նախընտրական շրջանում աջ ու ձախ պոպուլիստական խոստումներ շաղ տվող «Օրինաց երկրի» ներկայացուցիչ նախարարն ինչպե՞ս պետք է իր ընտրողներին բացատրի, թե նրանց երեխաներն ավելի շատ բան կսովորեն 35-40 հոգանոց դասարաններում: Այդ դասարաններում դասավանդող ուսուցիչները քանի՞ անգամ պետք է դաս հարցնեն աշակերտներից, որպեսզի նրանց ծնողները չմտածեն, որ իրենց երեխաներն անտեսվում են: Կամ եթե այդ 35-40 աշակերտներն անգամ շշնջալով միմյանց հետ մի քանի բառ փոխանակեն, չխոսելով արդեն աղմկելու կամ դիտավորյալ խանգարելու մասին, ո՞ր պարանով եւ ո՞ր առաստաղից պետք է կախվի ուսուցիչը: Այդ պայմաններում հնարավո՞ր է որեւէ առարկայի ուսուցում ընդհանրապես: Լիակատար խայտառակություն կարելի է որակել լեզուների ուսուցման համար դասարանը երկու խմբի բա-

հասարակության, ուսուցիչների, աշակերտների եւ նրանց ծնողների շահերը, որոնք ամբողջությամբ անտեսված են: Եվրոպական փորձը վկայակոչել սիրող մեր իշխանավորներին կցանկանայինք հարցնել՝ Եվրոպայի որեւէ երկրում կամ ԱՄՆ-ում կա՞ն նման խտությամբ դասարաններ: Պատասխանը թերեւս իրենց էլ է հայտնի, ինչի պատճառով էլ այս դեպքում «մոռանում» են Արեւմուտքին վկայակոչել:

Նույնն է պատկերը նաեւ առողջապահության ոլորտում, կոնկրետ դեպքում առողջության առաջնային պահպանման հարցում: Նախորդ շաբաթ կառավարության հաստատած որոշմամբ, փաստորեն, մեկտեղվելու են տեղամասային թերապեւտի ու մանկաբույժի պարտականությունները եւ, բնականաբար, հասույթները՝ դարձյալ ծախսերը նվազեցնելու ակնհայտ մղումով: Այս երկուսին պետք է փոխարինի ընտանեկան բժիշկը, որը պետք է սպասարկի 1500-2000 բնակչի եւ պետք է, ինչպես առողջապահության փոխնախարարն է նշում, տիրապետի նաեւ նեղ մասնագիտացումների: Սա «սուպերբժիշկ» ստեղծելու գիտաֆանտաստիկ գաղափար է թվում, որը մեր կառա-

ընդհանուր սպասարահում: Այնուհետեւ նրանցից յուրաքանչյուրին սպասարկելուց հետո բժշկական գործիքների եւ սենյակի ախտահանման գործողությունների մի ամբողջ շարք է անհրաժեշտ: Եվ ամենակարեւորը՝ ինչպե՞ս, քանի՞ տարում ընտանեկան բժիշկը կկարողանա այն չափով տիրապետել նեղ մասնագիտացումներին, որ կարողանա որոշել՝ տվյալ հիվանդին ինքը կարո՞ղ է բուժել, թե՞ պետք է ուղարկել ստացիոնար բուժման: Նկատի ունենալով, որ բժշկագիտության մեջ նեղ մասնագիտացումներն այնքան էլ քիչ չեն, կարելի է վստահորեն ասել, որ դա գործնականում անհնար է:

Այս դեպքում եւս գործ ունենք համակարգի աշխատակիցների եւ հաճախորդների, այսինքն՝ բոլորիս շահերի անտեսման հետ: Ամենասարսափելին այն է, որ այս ամենի վերջը չի երեւում, որ շարունակում են անտեսվել հասարակական եւ մասնագիտական կարծիքները, ինչի արդյունքում ավելի են խորանում մարդկանց անվստահությունն ու հիասթափությունը երկրից ու իշխանություններից:

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Վերանորոգված է Տավուշի Գանձաքար գյուղի եկեղեցին

2003 թ. նոյեմբերի 8-ը հիշարժան օր կմնա Տավուշի մարզի Գանձաքար գյուղի պատմության մեջ:

Կիսաքանդ Սբ. Մարիամ Աստվածածին եկեղեցին հիմնական վերանորոգման էր ենթարկել երիտասարդ բարերար Մովսես Դովլաթբեկյանը: Եկեղեցին, բացի քարե պատերից, փայտաշեն է: Կառուցվել է 6 պահելի, մեծ կենու (դիմացկուն ծառատեսակ) սյուների վրա: Ծածկը՝ կոր-կամարաձեւ, որն իր տեսակի շինությունների մեջ Հայաստանում կարելի է եզակի համարել:

Եկեղեցին կառուցվել է 1881 թվականին: 1928 թ. խորհրդային իշխանությունն արգելել էր եկեղեցու գործունեությունը, եւ 75 երկար ու ձիգ տարիներ եկեղեցին դարձել էին սկզբում պահեստ, այնուհետեւ մատնել անուշադրության: Այդ պատճառով քանդվել էր տանիքը, փտել փայտե ծածկը, ինչպես նաեւ դուռն ու պատուհանները:

Եկեղեցու բացմանը ներկայացնելով երիտասարդ բարերար Մովսես Դովլաթբեկյանին, գյուղապետ Անաստաս Հակոբյանը ջերմ խոսքեր ասաց եկեղեցին նորոգելու եւ չորս բոլորը գեղեցիկ տեսքի բերելու համար:

Գյուղապետն ասաց, որ գյուղում եղել են նաեւ ուրիշ բարերարներ, որոնց գործը երբեք չի մոռացվի: Վերինաղդանցի (այժմ՝ Գանձաքար) թիֆլիսաբնակ, հայտնի իրավաբան, Հայ բարեգործական ընկերության նախագահ, Ժողովրդական (Ռամկավար) կուսակցության անդամ, 1918-19 թթ. ՀՀ առաջին կուսակցության անդամ Սամսոն Հարությունյանը (Սամսոն Բեկ) 1896 թ. կառուցել է գյուղի դպրոցը: Իսկ 1992-93 թթ. ծանր ու դժվարին տարիներին, երբ գյուղացիներից շատերը փող չունենալով, ստորագրությամբ էին հաց վերցնում, Ռուսաստանից վերադարձած Վազգեն Հովհաննիսյանն օգնեց իր համագյուղացիներին՝ փակելով նրանց պարտքերը:

Ելույթ ունեցան եւ Մովսես Դովլաթբեկյանի հասցեին գովեստի խոսքեր ասացին ճանաչված տնտեսագետ, 86-ամյա Աշոտ Մեհրաբյանը, վաստակավոր ուսուցիչ Մարիետա Խալաթյանը, Հմայակ Նալբանդյանը, Ռազմիկ Մեհրաբյանը, Ժենյա Մուրադյանը, բարերարի պապը՝ Պետրոս Դովլաթբեկյանը:

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Ամենայն հայոց կաթողիկոսի հայրապետական օրհնությունը ներկաներին հաղորդեց Հաղարծնի վանքի քահանա տեր Հայրը:

Վերջում բարերարը ներկաներին մատաղ մատուցեց:

ՎԱԶԳԵՆ ԴՈՒՐՇՅԱՆ

Հացի թանկացումը պարենային ահաբեկչության կերպարանք է ստանում

Սկիզբը էջ 1

Ալեքսան Կարապետյան (ԱՄ)- Իշխանությունները փորձում են բյուջեն լցնել ոչ թե տնտեսության զարգացման, այլ ժողովրդի հաշվին: Այս բնագավառում իրենք անձնական մեծ հարստություններ են դիզել, բայց հետո ճանապարհ են ընտրել՝ ժողովրդի գրպանը: Գողությունն ու թալանը եթե մի քիչ նվազեցնեն, ոչ մի թանկացման կարիք չի լինի: Պետության այսօրվա տնտեսական վիճակը դա թույլատրում է: Ժողովրդի միջոցով են ուզում լուծել այն պրոբլեմները, որոնք իրենք պիտի լուծեն:

Լեւոն Մկրտչյան (ՀՅԴ)- Կան խնդիրներ, նաեւ հացի խնդիրը, որոնք շուկայական տնտեսությունն է կարգավորում, բայց մենք կարող ենք կողմնակի միջոցներով եւ մեթոդներով ազդել այդ գործընթացի վրա: Հաջորդ եռօրյայում երեւի թե հայտարարությամբ հանդես կգանք եւ հացի, եւ ջրի ու տրանսպորտի, եւ ժողովրդի կենսամակարդակի վրա ազդող այլ ոլորտներում թանկացումների առաջն առնելու վերաբերյալ: Հիմա բյուջեի քննարկումներն են ընթանում: Եթե փորձենք որոշակի դաշտերում ստվերը փոքրացնել եւ մեծացնել շահութահարկի հասվածը, որում վերջին տարիներին առանձնապես հաջողություններ չենք գրանցել, ապա նշված ոլորտներում խնդիրներն ավելի հստակ կլինեն: Եթե թանկացում պիտի լինի, ապա միայն խիստ հիմնավորումներից հետո: Օրինակ, ջրի թանկացման պատճառաբանությունն այն է, թե ոլորտում ճեղքվածք կա եւ սակագների ճշտում պիտի լինի: Բայց առանց ջրի ծրագիր ունենալու, ինչպես կարող ենք կանխատեսել, թե 5 տարի հետո ջրի 65 տոկոս կորուստն անպայման կդառնա 50 կամ 40 տոկոս: Հենց այնպես ասենք, որ լարված վիճակ է եւ փորձենք դա սպառողի հաշվին անել, իհարկե, ընդունելի չէ:

Ինչ վերաբերում է հացի թանկացումներին, ապա յուրաքանչյուր երկրում որոշակի փուլերով նման բան լինում է, եւ հետո հետընթաց շարժում էլ է լինում: Այս իմաստով, իմ կարծիքով, այդքան մտահոգիչ պահ չկա: 90-ական թթ. հացի գների ազատականացումից հետո շուկան ինքը կարգավորում է գները: Պետության միջամտությունը կարող է լինել դոտացիաներով, անապահով խավերի ուղղորդված քաղաքականությամբ: Ցանկացած տեղաշարժ ժամանակավոր է, եւ շուկան ինքը կկարգավորի դաշտը:

Վիկտոր Դալլաքյան («Արդարություն» խմբակցություն)- Դեկտեմբերի եռօրյայում պետք է քննարկվի մեր ներկայացրած օրենսդրական նախաձեռնությունը սակագների կարգավորման մասին: Մենք առաջարկում ենք հնարավոր թանկացումների դեպքում բոլոր ծախսերը իրականացնել պետբյուջեի միջոցներով: Եվ եթե ԱԺ-ում իսկապես կան ժողովրդի սոցիալական հարցերով մտահոգ ուժեր, ապա նրանք պետք է կողմ քվեարկեն այս օրենսդրական նախաձեռնությանը:

Գրիգոր Հարությունյան («Արդարություն» խմբակցություն)- Մենք չենք համարում, որ հացի գինը սա է եւ սա էլ պիտի մնա: Միշտ էլ կլինեն սակագնային թանկացումներ, որոնք շուկան է թելադրում: Մեր մոտեցումն այն է, որ պետությունն այդպիսի իրավիճակներում պարտավոր է պաշտպանել ու փոխհատուցել անապահով խավերին, այսինքն՝ կարողանա օպերատիվ արձագանքել: Այդպես աշխատելու համար նաեւ օրենսդրական դաշտը պետք է կարգավորված լինի, մեր նախաձեռնությունը հենց դա է հետապնդում: Սա նաեւ քաղաքացիների անվտանգության խնդիր է: Բացառությունը հացահատիկի, վառելիքի պահուստային ֆոնդեր չպիտի՞ ունենա: Յուրաքանչյուր նորմալ երկիր նման դեպքերում իր ռեզերվներն է հանում շուկա:

Սա շուկայի խնդիր չէ միայն: Սա ապաշնորհ կառավարման արդյունք է, որովհետեւ այն մարդիկ, ովքեր բարձրացնում են գները, որոշակի ծառայություններ են մատուցել ընտրությունների ընթացքում, եւ հիմա գների բարձրացումն այդ ծառայությունների հատուցումն է: Ինչ վերաբերում է հացի կլանային մենատերերին պետության կողմից սատարելուն, ապա ինչպե՞ս դա կարող է հնարավոր լինել: Կլանը հենց ինքն է, ինչի՞ մասին է խոսքը, ինքն իրեն սատարի՞: Մեր երկրում տարեկան մի քանի հարյուր միլիոնների անհասկանալի շինարարություն է գնում: Այդ շինարարությունը, բնականաբար, անհատի շահույթի հաշվին պիտի լինի: Բայց գնացեք, տեսեք՝ անցած տարի ինչքան շահութահարկ է գրանցվել երկրում: Եվ «Միկան» է վնասով աշխատել, եւ «Գրանդ տոբակոն», եւ շաքարավազ ներկրողները, բոլորը վնասով են աշխատել, բայց իրենց համար միլիոնների ներդրում են անում:

Գալուստ Սահակյան (ՀՀԿ)- Հարցի լուծումը տեսնում եմ այսպես՝ կամ պետությունը պետք է հացի ներկրումների քանակն ավելացնի, կամ այս ուղղությամբ սոցիալական ծրագիր իրականացնի: Շահարկումների նյութ է դարձել, թե պատճառը ոլորտի մոնոպոլ կարգավիճակն է, բայց ինտերնետում հետեւեք ցորենի բարձր գներին, իսկ մեր ներկրումը 80 տոկոսով Ռուսաստանից է կատարվում: Թանկ գնով առնում են, թանկ գնով ծախում: Ռազմավարական նպատակներով հացի որոշակի պաշարներ կլինեն Հայաստանում, բայց դա շուկայի հետ կապ չունեցող խնդիր է: Միջամտելու իրավունք, կարծում եմ, պետությունը չպետք է ունենա, կարող է միջամտել միայն օրենքներով կամ իր քաղաքականության ուղղվածությամբ:

Միհր Շահգելդյան («Օրինաց երկիր»)- Սա պարենային ապահովությունն իսկապես վտանգող խնդիր է, եւ մենք պիտի կարողանանք հենվել մեր ներքին ռեզերվների վրա, խթանենք ներքին արտադրությունը, զարգացնենք գյուղատնտեսության այս ճյուղը, որպեսզի կրճատենք ներկրումներից կախվածությունը:

Վահրամ Բաղդասարյան («Ժողովրդական պատգամավոր» խումբ)- Իմ կարծիքով, հնարավոր էր դաշտը պահել եւ թանկացումների տեղիք չտալ: Կան տեսակետներ, իբր հացի այս թանկացումը ժամանակավոր բնույթ է կրում, համենայն դեպս, այդպիսի դեպք չեմ հիշում, որ մի բան թանկանալուց հետո նորից էժանանա:

Մեր խումբն ընդհանրապես դեմ է ժամանակավոր հանձնաժողովների ստեղծմանը, բայց այս դեպքում հարկավոր է մի ժամանակավոր, թե ֆինանսաբյուջետայինին կցված ենթահանձնաժողով, որը պետք է ստուգի այս թանկացումների իրատեսությունը: Առանց խոր ուսումնասիրությունների չպետք է հավատալ ինչ-որ մեկի ներկայացրած տվյալներին, կամ միջազգային շուկայի թանկացումների վերաբերյալ պատճառաբանություններին: Կարող է այս թանկացումը, այո, ինչ-որ մեկին շուկայից դուրս մղելու հետեւանք լինել: Հնարավոր է եւ այդ տարբերակը: Մեր խումբը մտադիր է մոտ օրերս թանկացումների իրատեսությունը, հիմնավորվածությունը ստուգելու կոչված հանձնաժողով ստեղծելու առաջարկով հանդես գալ: Դա հետագայում կվերաբերի նաեւ ջրի, գազի եւ հոսանքի թանկացումներին:

Ազգային

Հայր եւ որդի Ալիեւները նստած մի օր զրուցում են: Իլհամը հորը հարցնում է՝ այ հեր, մեր բանակը մի 80 հազարի չափ կլինի՞, կլինի: Ներքին զորքերն ու ոստիկանությունն իրար հետ 40-50 հազարի չափ կլինե՞ն, կլինեն: Բա ինչի այդ 120 հազար մարդով չենք մտնում Ղարաբաղը «սրբում»: Հեյդարը քմծիծաղ է տալիս ու պատասխանում. «Երկու ղարաբաղցի մտան երեք միլիոնանոց Հայաստանը գրավեցին, հիմա մենք էդքան մարդով Ղարաբաղը ո՞նց գրավենք»:

Մարդ, որի հետ պատգամավորական գործունեությունը շարունակում է արդեն առնվազն հինգ տարի, բայց արի ու տես, որ նոր է հայտնաբերում նրա ղարաբաղցի լինելը: Տարօրինակ է, Մանուկ Գասպարյանը տարիներ առաջ չէր նկատել, որ հենց Երեւանի Արաբկիր համայնքի բնակչությունը ղարաբաղցի Բալայանին մեծամասնական մանդատով խորհրդարան անցնելու համար ձայն էր տալիս: Այն ժամանակ ոչ Գասպարյանը, ոչ էլ որեւէ մեկը չէին շահարկում նրա ղարաբաղցի լինելը, ու ոչ մեկի

դացիներ: Մինչդեռ ղարաբաղյան կլանի ճիրաններում տառապում է թե՛ Հայաստանի, թե՛ Ղարաբաղի ժողովուրդը: Պետք էր սանձել ՀՀԿ-ին, ահա այստեղ գործի դրվեց ռասիզմը, այն է՝ հպարտ ապարանցիներին հանեցին ՀՀԿ-ի դեմ: Պարզապես խնդիր էր դրված ապացուցելու վարչապետին, որ եթե նորից գերազանցություններ Քոչարյանն ու Սերժը չցանկանան, վարչապետը թաղապետ անգամ անցկացնել չի կարող»: Իբր ղարաբաղցիների հարցը լուծեցինք, հիմա էլ Գեղամյանն անցել է ապարանցիներին:

դրսեւորումներից է նաեւ նմանատիպ անեկդոտների «հայտնագործումը», նշանակում է խարխլվում է ազգային ինքնագիտակցությունը, ինչու չէ՝ նաեւ ազգային անվտանգությունը:

Սակայն այս ամենով հանդերձ՝ ամենաանհեթեթն այն է, որ հարցը չի քննարկվում ճիշտ հարթության մեջ, որի պատճառով էլ աղավաղվում եւ նման երանգներ է ստանում: Իրականում ոչ թե պետք է խոսվեր առաջադրված թեկնածուի «ծագումնաբանության» մասին, այլ որ հերթական անգամ ականատեսն ենք

Երբ մեկի աչքի գերանը ողջ ազգի անվտանգության փորձաքարն է դառնում

Խորհրդարանը՝ էթնիկական ծագումնաբանության փորձագիտարան

Սա իրականության հետ ոչ մի կապ չունի: Ընդամենը անեկդոտ է, որը պատմելիս ծիծաղում ենք երեւանցիներս, ապարանցիներս, քյավառցիներս: Թե ով է հեղինակը, ըստ էության պարզվեց վերջին երկու օրվա ընթացքում:

«Ամենակարեւոր հարցը ղարաբաղցի-հայաստանցի հարցն է, որի սկիզբը դրել ենք ոչ թե մենք, այլ երկու ղարաբաղցիները: Քոչարյանն է ղարաբաղցի-հայաստանցի դնում: Հայաստանցիներն ի՞նչ մեղք ունեն, որ Հայաստանում են ծնվել: Եթե ծագումով ղարաբաղցի չէ, պարոն Քոչարյանը ոչ մի տեղ չի նշանակում: Կամ էլ՝ ով ղարաբաղցի չէր, անգլիական շամպուն օգտագործելով՝ մնաց ղարաբաղյան կլանի կողքին»: Այս դարակազմիկ գաղափարների հեղինակը ԱԺ պատգամավոր, ապարանցի Մանուկ Գասպարյանն է, որը հանրությանն իր փայլուն մտքերի հետ ծանոթացնելու հերթական առիթը բաց չթողեց ՍԴ-ի նոր անդամի ընտրության հետ կապված խորհրդարանական քննարկումների ընթացքում:

Պարոն Գասպարյանին հունից հանել էր այն իրողությունը, որ կոալիցիայի առաջարկած այդ նոր թեկնածուն ծագումով արցախցի, ՀՅԴ անդամ Կիմ Բալայանն է: մտքով չէր անցնում, որ հաստատ էլի ղարաբաղցի Քոչարյանի մասն է խառը: Հիմա ժամանակները փոխվել են: Ապարանցի (կարծում ենք, այս որոշիչի գործածումից պրն Գասպարյանը միայն կհպարտանա) Մանուկ Գասպարյանը արդեն ոչ թե մասնավոր հարցազրույցների կամ զորընկերների հետ խոսակցությունների ժամանակ է արծարծում ղարաբաղցիների՝ որպես նոր, հայ բառի հետ կապ չունեցող էթնիկական միավոր լինելու մասին թեման, այլ Ազգային ժողովի ամբիոնից: Ու մարդիկ ելույթների համար հերթագրվում են՝ քննարկելու, թե ղարաբաղցին մեր բարեկա՞մն է, թե՞ թշնամին:

Այդ քննարկումներում կրկին փայլատակեց հավերժ առաջնորդ Արտաշես Գեղամյանի միտքը. «Այն քաղաքականությունը, որով առաջնորդվում են պարոնայք Քոչարյանն ու Սերժ Սարգսյանը, ռասիստական քաղաքականություն է: Այդ երկուսն ամեն ինչ անում են երկրում ռասիստական կրքեր հրահրելու համար: Ճիշտ է ասում Մանուկ Գասպարյանը՝ տերերով եկան, ողջ քաղաքի կենտրոնը շան մսի գնով գնել են: Իսկ ղարաբաղյան կլանում ոչ միայն ղարաբաղցիներ են, այլեւ իրենց ստրուկ որդեգրած տե-

Ուշադրություն դարձնենք, որ վիրավորանք հասցվում է ոչ միայն արցախցիներին, այլեւ՝ հայաստանաբնակներին: Եթե ղարաբաղցի չես, բայց ընտրել ես Ռ. Քոչարյանին, ուրեմն «ստրուկ որդեգրված տեղացի» ես կամ էլ՝ «անգլիական շամպուն օգտագործած ղարաբաղյան կլանի կողքին» գտնվող: Եվ այս մարդիկ այլ մեղավորներ են փնտրում ներքին ռասիզմի սերմանման մեջ: Թե ով է նրանց իրավունք վերապահել նման ձեւով վիրավորել մարդկանց, հարցի միայն բարոյական կողմն է: Հավանաբար հռետորները հաշվի չեն առնում այն հետեւանքները, որոնք կարող են դրսեւորվել նման հայտարարությունների արդյունքում: Ո՛չ Հայաստանի, ո՛չ էլ առավել եւս Արցախի ազգաբնակչությունը մեղավոր չէ տարվող կադրային քաղաքականության համար: Այս կամ այն պաշտոնյային մոտ կանգնած հասարակական խավը դեռ ամբողջ ժողովրդին չի ամբողջացնում, հետեւաբար որեւէ մեկն իրավունք չունի հանդես գալու նրանց փոխարեն եւ նրանց անունից: Եթե հասարակության ներսում հասուն վերաբերմունք է ստեղծվում արհեստականորեն շրջանառության մեջ մտցված այս հարցի շուրջը, ինչի

դառնում կարեւորագույն, առանցքային պաշտոնների կուսակցականացման փաստին: Լինելով պատրաստված իրավաբան՝ Կիմ Բալայանը ներկայացնում է կոալիցիայի անդամ-կուսակցություններից մեկի շահերը: Եվ անհեթեթ է մտածել, որ կուսակցությունից դուրս գալու որոշումը կարող է որեւէ բան փոխել առկա իրողություններում: Կիմ Բալայանի ընտրությունը ՍԴ անդամի պաշտոնում ընդամենը կոալիցիայի վարած քաղաքականության եւ նրանում ՀՅԴ-ի «պահանջատիրության» մի շտրիխն է:

Հետաքրքրական է սակայն առավելաբար ընդդիմության կեցվածքը: Վերջինս ուներ թեկնածու առաջադրելու նույն հնարավորությունները, ինչ կոալիցիան: Միայն այլընտրանքային թեկնածու առաջադրելուց հետո կարելի էր քննադատել մյուսին, անկախ նրանից, թե քվեարկությունն ինչպես կընթանար կամ արդյունքներն ինչպիսին կլինեին: Այլապես հնչող հայտարարությունները առնվազն «ջուր ծեծել» են նշանակում, առավել եւս՝ որ դրանք ակնհայտ պառակտիչ ու վտանգավոր մեկնաբանություններով են հնչում:

ԳՈՌ ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆ

Պահպանենք հայությունը Ջավախքում

Կովկասյան տարածաշրջանում առկա ազգային փոքրամասնությունների միջեւ եղած տարաձայնությունների դիտանկյունից երեք հանրապետություններից առանձնանում է Վրաստանը, որը թե՛ իր սոցիալ-տնտեսական կառուցվածքով, թե՛ վարած քաղաքականությամբ հեռու է կայուն եւ զարգացող պետություն լինելուց: Իրականում այս պետության մեջ ազգային փոքրամասնությունները միշտ գտնվել են պետության հետ լարված, կոնֆլիկտային դրության մեջ, որը բխում է Վրաստանի՝ ազգային փոքրամասնությունների նկատմամբ վարած ոչ արդարացի քաղաքականությունից: Իսկ Հայաստանի համար կարեւոր է Վրաստանի հետ հարաբերությունները պահել կայուն հիմքի վրա, եւ դրա համար պետք է առաջին հերթին ուշադրության կիզակետում պահել Վրաստանի կազմում գտնվող հայկական երկրամասը՝ Ջավախքը: Սակայն Ջավախքը Հայաստանի համար այդքան կարեւոր նշանակություն ունենալով հանդերձ, այսօր ունի բազմաթիվ ցավոտ խնդիրներ, որոնք, սակայն, գրեթե տարիներ շարունակ անուշադրության են մատնված ե՛ւ Վրաստանի, ե՛ւ մասամբ նաեւ Հայաստանի կողմից: Այս տարածքում ապրող հայությունը տարիներ շարունակ ենթարկվել է Վրաստանի կողմից հայաթափման, իրավունքների ոտնահարման, մշակութային արժեքների ոչնչացման եւ բազմաթիվ այլ նմանօրինակ խտրական դրսեւորումների, որոնց հետեւանքով տարածաշրջանի հայությունն անընդհատ կանգնել է վարչաքաղաքական, տնտեսական, էթնիկական բազմաթիվ հիմնախնդիրների առաջ, որոնք իրենց բարդ եւ հեռուն գնացող հետեւանքներով շարունակվում են եւ այսօր: Վերլուծելով պատմական փաստերը՝ կարելի է եզրակացնել, որ Վրաստանը միշտ վարել եւ վարում է Ջավախքի նկատմամբ հայաթափման քաղաքականություն, որը մեծ թափ է ստացել վերջին տարիներին եւ արդեն այդ գործին մասնակից են դարձել նաեւ նրա դաշնակիցներ Թուրքիան ու Ադրբեջանը: Օրինակները բազմաթիվ եւ բազմաբնույթ են, դրանցից է այսօր կառուցվող եւ Ջավախքն օղակող Բաքու-Ջեյհան նավթամուղը, որի կառուցումով ի վերջո Ջավախքը (նաեւ Հայաստանը) կտրվելու է Ռուսաստան եւ արտաքին աշխարհ ելք ունենալուց, քանի որ նավթամուղի տերը՝ Թուրքիան, ի վերջո դա թույլ չի տալու: Իսկ Ախալքալաքում գտնվող 62-րդ զորակայանի մեջտեղ հայտնվելը կարող է Վրաստանը վերածել պատերազմական գոտու, որից տուժելու է դարձյալ Ջավախքը:

Ինչեւէ: Ջավախքն այսօր զանգվածաբար հայաթափվում է եւ դրա պատճառներից մեկն էլ, ծանր սոցիալ-տնտեսական պայմանների հետ միաժամանակ, մշակութային կյանքի կաթվածահար վիճակն է, որն անմիջապես արձագանք է գտնում հատկապես երիտասարդության շրջանում: Անմխիթար վիճակում են գյուղերում մշակութային կյանքի վերջին բեկորները՝ կրթական հաստատությունները, իսկ բնակչության համար կարեւոր մյուս հիմնարկների՝ բուժկետերի, կինոակումբների եւ այլնի մասին խոսք անգամ լինել չի կարող: Բնակչությունն իսպառ մոռացել է թատրոնը, կինոն, համերգը:

Ախալքալաքի եւ Նինոծմինդայի շրջանների շուրջ 100 գյուղերի կրթական հաստատությունների մեծ մասը հոգեվարքի մեջ է, որոշ գյուղերի դպրոցները (Ղադոլար, Աբուլ, Գանձա) դադարել են գործելուց կամ գործում են մասամբ, դասընթացների մեծ մասն անցկացնում են տներում: Շուրջ 2 ամիս առաջ դադարեց գործելուց նաեւ Տուրցխ գյուղի դպրոցը, որի 150-ի հասնող աշակերտությունը սեպտեմբերի 1-ը դիմավորեց սեփական օջախներում: Դպրոցներում ուսումնական ծրագրերը կազմվում են ՀՀ կրթական համակարգի առարկայական ծրագրերի հիման վրա, գործածվում են Հայաստանում հրատարակված գրքերը, բայց դպրոցները մինչ այժմ չունեն հայոց պատմություն անցնելու պաշտոնական թույլտվություն: Բայց սրա փոխարեն Վրաստանի կառավարությունը մեծ ուշադրություն է դարձնում վրացերենի ուսուցմանը: Հատուկ հիմնադրամի հաշվին վրացերենի ուսուցիչները ստանում են հավելավճար: Բացի այդ, Վրաստանի կառավարությունն արդեն քանի տարի ձեռնամուխ է լինում բոլոր առարկաները դասավանդել վրացերենով, ինչը կասեցվում է հայ տնօրենների ու ուսուցիչների բողոքներով:

Ախալքալաք քաղաքում գործում են Երեւանի Մովսես Խորենացու, ԵՏՀ, «Գալիք» համալսարանների մասնաճյուղերը, որոնք շատ ցածր մակարդակի վրա են: Իսկ Թբիլիսիի Իվանե Ջավախիշվիլու անվան համալսարանի մասնաճյուղի բացումն Ախալքալաքում, որը տեղի ունեցավ 2002 թ. փետրվարի 7-ին, ռեկտոր Ռ. Մետրեւելու հրամանով, Վրաստանին հնարավորություն կտա Ջավախքը լցնելու վրացիներով, քանի որ ուսուցումը վրացերեն լինելով, հայ երիտասարդությունն ինքնաբերաբար զրկվում է այնտեղ սովորելու հնարավորությունից: Իսկ այստեղ սովորող շուրջ 4000 եւ ամեն տարի շատացող վրացի ուսանողներն օժտված են բազմաթիվ արտոնություններով եւ ավարտելուց հետո էլ գործ պիտի ստանան Ախալքալաքում ու գյուղերում այն դեպքում, երբ Ջավախքում այսօր հաշվվում է 50-60 հազար գործազուրկ:

Հայ երիտասարդների սովորող զանգվածը գալիս է Երեւան, որն անուղղակիորեն բացասական է անդրադառնում բնակչության թվի վրա, քանի որ շուրջ 3000 ջավախքցի ուսանողներից շատ քիչ մասն է վերադառնում:

Ահա, նման պայմանները շարունակվելու դեպքում մի քանի տարի հետո կկանգնենք Ջավախքի ամբողջական հայաթափման վտանգի առջեւ, ինչին ձգտում է Վրաստանը տարիներ շարունակ, եւ դա շատ լուրջ հետեւանքներ կունենա առաջին հերթին Հայաստանի համար: Հայաստանի խնդիրը այսօր պետք է լինի ջավախքցուն պահելու իր հողում, եւ դրա համար ստեղծել պայմաններ երիտասարդության արտագաղթը նվազեցնելու համար: Դրանցից կարելի է նշել կարեւորները. բացել ԵՊՀ-ի մասնաճյուղ Ջավախքում, հաստատել Ջավախքում առեւտրատնտեսական հարաբերություններ, երկրամասն ընդգրկել մարզամշակութային ծրագրերի մեջ, որ երիտասարդությունն ունենա տեղում հետաքրքրություն եւ չլքի հայրենիքը, կարգավորել Բավրայի մաքսատան եւ անձնագրային վարչության գործունեությունը՝ ջավախքցիների մուտքն ու ելքը Հայաստան չդժվարացնելու համար եւ այլն:

Ջավախքցին այսօր ունի սրանց կարիքը, եւ Հայաստանի աջակցությունը մեծապես օգնելու է նրան պաշտպանելու իր իրավունքներն ու ազգային դիմագիծը:

ՎԱՀԵ ՍԱՐԳՍՅԱՆ,
ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետ
III կուրս

ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻ

Եկեղեցիների հարաբերությունները նպաստում են ազգերի մերձեցմանը

Ամերիկայի հայկական եկեղեցու Արեւելյան թեմից էլ. փոստով ստացված հաղորդագրությունը տեղեկացնում է, որ նոյեմբերի 13-ին Խաժակ արք. Պարսամյանը Նյու Յորքի Սբ. Վարդան հայկական եկեղեցում հյուրընկալել է ռուսական ուղղափառ եկեղեցու առաջնորդ, Սմոլենսկի եւ Կալինինգրադի արքեպիսկոպոս, Մոսկվայի պատրիարքության արտաքին հարաբերությունների բաժնի նախագահ, նորին սրբություն մետրոպոլիտ Կիրիլին, որը Մ. Նահանգներում է՝ մասնակցելու Նյու Յորքի Սբ. Նիկոլաս ռուսական ուղղափառ եկեղեցու հիմնադրման 100-ամյակի տոնակատարություններին:

Հյուրին ի պատիվ տրված նախաճաշի ընթացքում արք. Պարսամյանը մետրոպոլիտին շնորհել է Սբ. Վարդան մեդալը, որը նախատեսված է վեհ դասի համար պայքարող նվիրյալներին: Ռուս մետրոպոլիտը շնորհակալություն է հայտնել հայոց եկեղեցու ընդունելության առթիվ՝ նշելով, որ երկու եկեղեցիների միջեւ հաստատված հարաբերությունները նպաստում են երկու ազգերի մերձեցմանը: «Ձեր հոգեւոր ջանքերը շատ կարեւոր են, եւ մեծ դեր են կատարում մեր երկու երկրների համագործակցության ասպարեզում», ասել է նա:

Ընդունելությանն ու պատվասիրությանը ներկա են գտնվել այլ ուղղափառ եկեղեցիների ղեկավարներ:

Ի պատիվ հայր Զավեն Արզումանյանի

Ամերիկայի հայկական եկեղեցու Արեւելյան թեմից ստացված մեկ այլ հաղորդագրություն տեղեկացնում է, որ այսօր՝ նոյեմբերի 21-ին, հատուկ ընդունելություն է կազմակերպվելու Նյու Յորքի թեմական կենտրոնում՝ ի պատիվ հոգեւոր հովիվ Զավեն Արզումանյանի, նրա վերջերս հրատարակված «Ազգապատում» հատորի առթիվ: Հանդիսավոր արարողությունը, որը կազմակերպել էր թեմի «Գրիգոր եւ Կլարա Զոհրապ» տեղեկատվական կենտրոնը, վարելու է հայր Գրիգոր Մաքսուդյանը: Ելույթներ են ունենալու հայր Հայկազուն Նաջարյանը (հայերեն) եւ հայր Վահան Հովհաննիսյանը (անգլերեն): Տեղի է ունենալու նաեւ գրքի շնորհանդեսը:

Հայր Զավեն Արզումանյանի «Ազգապատումը» շարունակությունն է Մաղաքիա արք. Օրմանյանի եռահատորի, որը գրվել է 20-րդ դարի սկզբներին: Նոր հատորը պարփակում է հաջորդ 40 տարիները, որոնք նշանավորվեցին Ամենայն հայոց կաթողիկոս Վազգեն Ա-ի սփյուռքահայ համայնքներ կատարած բազմաթիվ այցելություններով:

Հայր Զավենը ծնվել է Եգիպտոսում եւ սովորել Անթիլիասի ճեմարանում, ապա Լոնդոնի համալսարանում եւ վերջապես Թեմպլ ու Կոլումբիա համալսարաններում, որտեղից ստացել է փիլիսոփայության մագիստրոսի եւ դոկտորի գիտական աստիճաններ: Որպես հոգեւոր հովիվ ծառայել է Եթովպիայում, Լոնդոնում, Փարիզում, Ժնեւում, Ֆիլադելֆիայում եւ Բոկա Ռատոնում (Ֆլորիդա, ԱՄՆ): Հեղինակ է նաեւ այլ պատմագիտական գրքերի, որոնցից հիշատակության արժանի են հայ պատմաբաններից Սեբեոսի, Ղեւոնդի եւ Կիրակոս Գանձակեցու մասին գրված մենագրությունները:

Հ. Օ.

ԱԶԳ

Միջազգային

ՍՓՅՈՒՌՔ

Երկու նոր հրատարակություն Քեսաբի մասին

Քեսաբի շրջանն իր համանուն ավան-կենտրոնով, այսօր զբաղեցնում է Սիրիայի հյուսիս-արեւմտյան ծայրամասը: Դա Անտիոքի շրջանի հայության վերջին համախումբ բնակավայրերից է՝ իր հայկական ուրույն բարբառով ու կենցաղով, որոնք ժամանակակից քաղաքակրթության հարվածների տակ համահարթեցվում են:

Քեսաբի շրջանի նկատմամբ հետաքրքրությունը մեծացավ 70-ական թվականների վերջերից, երբ Գարեգին արք. Սարգիսյանն ընտրվեց Կիլիկիո աթոռակից կաթողիկոս (հետագայում՝ կաթողիկոս, 1995-1999 թթ.-ին՝ Ամենայն հայոց կաթողիկոս): Այդ հետաքրքրությունը դրսեւորվեց շրջանից Վրեժ Թուրյանի (Գլընջյան) «Ուրախ բեկորներ»՝ ազգագրական նյութեր պարունակող բանաստեղծությունների գրքով եւ 2002 թ.-ից պատմական գիտությունների թեկնածու Հակոբ Չոլաքյանի «Քեսաբի ժողովրդական երգարվեստը» (1980 թ.), «Քեսաբի բարբառը» (1986 թ.), «Քեսաբ» մատենաշարի առայժմ լույս տեսած երկու հատորներով (1995 եւ 1998 թթ.): Մինչ սպասվում է այս մատենաշարի երրորդ հատորի հրատարակումը, Բեյրութում անցյալ տարվա երկրորդ կեսին իրար հետեւից լույս տեսան Քեսաբին նվիրված եւս երկու գրքեր:

Առաջինը կրում է **«Քեսաբը եւ իր գյուղերը»** խորագիրը: Դա հետագայում բժիշկ դարձած, Այնթապում գործած կենտրոնական Թուրքիայի քոլեջի ուսանող, քեսաբցի **Ալբերտ Աբելյանի** ավարտական նույնանուն ատենախոսությունն է եւ կցված ծանոթագրությունների ընդարձակ բաժինը, որը գրել է դոկտ. Երվանդ Քասունին: Նրա գրչին է պատկանում նաեւ գրքի առաջաբանը, որի մեջ մանրամասն տեղեկություններ են տրվում ատենախոսության ձեռագրի հեղինակման, նրա ճակատագրի եւ տպագրության ավելի քան մեկ տասնամյակ ձգձգումի մասին: Հետեւում է բժիշկ Ա. Աբելյանի կենսագրությունը:

Բուն ատենախոսությունը զբաղեցնում է A-4 չափսի 256 էջ ծավալով գրքի ընդամենը մեկ երրորդ մասը՝ էջ 17-99: Նրանում քսանամյա Աբելյանը հակիրճ ձեւով ներկայացնում է շրջանի հայության պատմությունը, տեղագրությունը, բարբառը, կրոնական-հարանվանական բաժանումները, կրթական կյանքը, քեսաբցիների հիմնական զբաղմունքները, սոցիալական հարաբերությունները: Աբելյանի այս ուսումնասիրությունը, փաստորեն, Քեսաբի մասին գիտական մեթոդաբանության հիման վրա շարադրված առաջին ուսումնասիրությունն է:

Էջ 100-124-ի մեջ տպագրվել են շրջանից եւ նրա հայության կյանքից 51 լուսանկար՝ կատարված 1870-1950 թթ. ժամանակաշրջանին:

Դոկտ. Երվանդ Քասունու ներկայացրած «Ծանոթագրություններ» բաժինը գրավում է հատորի ծավալի շուրջ կեսը: Հարգարժան պատմաբանը կատարել է հսկայական աշխատանք՝ օգտագործելով Քեսաբի մասին առկա համարյա ողջ գրականությունը, շատ ուրիշ աղբյուրներ, կատարելով պատմաբանասիրական ճշգրտումներ: Նա հայտնում է, որ գրքի տպագրության անընդհատ հետաձգման պատճառով ինքը ստիպված է եղել ծանոթագրությունները հիմնովին վերանայել երկու անգամ: Նրա աղբյուրներն ընդգրկում են մինչեւ 1996 թ. հրատարակությունները, հետեւաբար «Քեսաբ» մատենաշարի լույս տեսած զույգ հատորները չեն օգտագործվել: Ավելին, 2002 թ. լույս տեսած այս գրքում հիշատակություն իսկ չկա նրանց գոյության մասին, ինչը արդարանալի չէ: Այնուհանդերձ, դոկտ. Ե. Քասունին ահռելի մեծ աշխատանք է կատարել, որի համար արժանի է շնորհակալության:

Հատորի ավարտին բերվել են Աբելյանի ուսումնասիրության արաբերեն եւ անգլերեն հակիրճ ամփոփումները եւ Քասունու օգտագործած աղբյուրների մատենագիտական ցանկը:

Քեսաբի շրջանին, բայց մասնավորաբար նրա մեծագույն գյուղ Կալաղուրանին նվիրված մյուս հատորն է նույն գյուղացի **Հովհաննես Բաջակյանի «Գյուղական պատկերներ»** մանրապատումների գիրքը: A-4 չափսի 272 էջ ծավալով գրքում ի մի են բերվել հեղինակի շուրջ 100 մանրապատումները, որոնք վերջին քսան տարիներին լույս են տեսել սփյուռքահայ մամուլում, մասնավորաբար Բեյրութի «Արարատ» օրաթերթում:

Այս գիրքը գյուղագրության, որսորդական գրականության, ազգագրության եւ բանահյուսության մի ներդաշնակ ամբողջություն է՝ ներծծված բնօրրանի ու հայոց հայրենիքի՝ Հայաստանի նկատմամբ խոր, պաշտամունքի հասնող սիրով: Հեղինակը նախանձում է 1947 թ. հուլիսին հայրենադարձված քեսաբցի 405 ընտանիքներին, որոնց մեջ է եղել նաեւ իր նշանածը՝ Հայկանուշը, քանի որ փրկվել են ձուլումից: Հատորի մեջ ներկայացվում են գյուղի չարքաշ մարդիկ՝ հողագործը, անասնապահը, ուսուցիչը, տանտիկինը, հարսները, բժիշկը, հովիվը, վարորդը, փերեզակը, որսորդը, դպրոցական երեխաները եւ այլն, յուրաքանչյուրն իր հոգսերով եւ ուրախություններով: Բաջակյանն այնքան է սիրում իր բնօրրանը, որ մարդկային հատկանիշներ է վերագրում գյուղի ընտանի անասուններին, բույսերին, մինչեւ իսկ եկեղեցու քարերին: Մանրապատումների շուրջ քառորդն առնչվում է որսորդությանը, մասնավորաբար՝ կաքավի, նապաստակի, աղվեսի, վարազի, վայրի ոզնու, թռչունների եւ ձկան որսին: Հետաքրքրական են մանավանդ «Քավոր» աղվեսի հետ կապված պատմվածքները:

Բաջակյանի «Գյուղական պատկերները» ազգագրական եւ բանահյուսական նյութերի մի իսկական շտեմարան է: Պատմվածքներում նկարագրվում են քեսաբցու տունն ու գոմը, հողագործության գործիքներն ու ծեսերը, ճաշատեսակները, հացատեսակները եւ դրանց պատրաստման եղանակները, երեխաների եւ չափահասների խաղերը, որսորդական գործիքներն ու թակարդների տեսակները, բույսերի առողջապահական նշանակությունը եւ այլն: Նկարագրվում են Ամանորը, Տրնդեզը, Բարիկենդանը, Վարդավառը, Ս. Աստվածածնի եւ այլ տոներ, մեջբերվում են հավատալիքներ եւ սովորություններ, բացատրվում խաղիկներ ու պարեր, շարադրվում հեքիաթներ... Այս մանրապատումներից, օրինակ, իմանում ենք, որ Քեսաբի շրջանում սովորություն էր ավագ հինգշաբթի օրերին լվացվել առնվազն յոթ տեսակ ծաղկի ջրով, իսկ անգիր օրենք էր, որ հավերը պատկանում էին տան երիցագույն կնոջը, հորթերը՝ հարսներին... Մանրապատումներից մեկի մեջ հանդիպում է դեռեւս 5-6 տարեկան տղեկ Նշան Սարգիսյանը՝ ապագա կաթողիկոսը, որը փորձում է յուրացնել այդ օրերին երիտասարդության շեմին գտնվող հեղինակի՝ կոլչածուղով (ղըղըխ) որսացած թռչունները: «Քավորներում հարսանիքը» իրական պատմությունը կարծես հայության ներկա պատկերն է արտացոլում. որսորդները գյուղի շներին արձակում են գյուղի մասույցները թափանցած աղվեսների ոհմակի վրա, սակայն, փոխանակ աղվեսներին հալածելու, շները հոշոտում են իրար...

Գրքում լույս են տեսել գյուղական կյանքից եւ շրջանի տեսարժան, դրախտային վայրերից շուրջ 20 լուսանկարներ:

Հովհաննես Բաջակյանի լեզուն պարզ է, ոճը՝ պատմողական, հաճելի եւ անպաճույճ, համեմված գեղեցիկ պատկերներով:

«Գյուղական պատկերները» կարդացվում է մեծ հետաքրքրությամբ:

ԳԷՈՐԳ ՅԱԶԸՃԵԱՆ

Անկարան Թալաբանիին սառը ընդունելություն ցույց տվեց եւ նախազգուշացրեց

Հյուսիսային Իրաքի քուրդ առաջնորդներից Ջալալ Թալաբանին նոյեմբերի 19-ին եղավ Անկարայում: Չնայած Ստամբուլի ահաբեկչությունը շարունակում է առաջնակարգ տեղ զբաղեցնել Թուրքիայի օրակարգում եւ դրա արձագանքները երկրում շարունակ ծավալվում էին, այնուամենայնիվ, թուրքական կենտրոնական թերթերը նոյեմբերի 20-ին զգալի տեղ հատկացրին Թալաբանիի այցին, ընդգծելով, որ նրան Անկարայի օդանավակայանում դիմավորել են ամենացածր մակարդակով, նույնիսկ առանց Իրաքի դրոշը բարձրացնելու:

Ակամա հարց է ծագում՝ ինչո՞ւ Իրաքի: Այն պարզ պատճառով, որ քուրդ առաջնորդն Իրաքի ժամանակավոր կառավարական խորհրդի նախագահն է: Ուրեմն, պաշտոնական Անկարան, հանձին Թալաբանիի, ընդունել է ոչ թե այդ խորհրդի նախագահին, այլ Քրդստանի հայրենասերների միության առաջնորդին, որը հակաիրաքյան առաջին պատերազմից հետո Քրդստանի դեմոկրատական կուսակցության նախագահ Մասուդ Բարզանիի հետ Թուրքիայի հատկացրած դիվանագիտական անձնագրով էր ճանապարհորդում:

Հակաիրաքյան երկրորդ պատերազմի նախօրյակին Թալաբանիի եւ Բարզանիի հարաբերությունները Թուրքիայի հետ սկսեցին սրվել: Սրումը գագաթնակետին հասավ, երբ քուրդ առաջնորդները կտրականապես մերժեցին թուրքական զորքի մուտքն Իրաք: Հասկանալի է, որ քրդերին էլ Իրաքի արաբներն են մերժում, նրանց համարելով երկրի մասնատման գլխավոր սպառնալիքը: Ակնհայտ է, որ Հյուսիսային Իրաքում քրդերը, որոնք փաստացի ինքնիշխանություն ունեն, քրդական պետություն ստեղծելու դեպքում բացի Իրանից ու Թուրքիայից, մերժվելու են նաեւ արաբական երկրների կողմից:

Քրդական պետության պարագայում խնդիրն, ինչ խոսք, քրդերը չեն, այլ Իրաքում նրանց հատկացված ամերիկյան հենարանի դերը, ԱՄՆ-ի քրդական ծրագիրը եւ դրանց շրջանակներում նախատեսվող շուրջ 150 հազար քրդական հրեաների վերաբնակեցումն Իրաքի հյուսիսում: Այլ կերպ, քրդական պետության ստեղծումը որպես ԱՄՆ-ի քաղաքական նախաձեռնություն միաժամանակ արժանանում է նաեւ Իսրայելի աջակցությանը, իսկ քրդական հրեաներն ապահովում են դրա հարատեւությունը:

Մերձավոր Արեւելքի վերակառուցման տեսակետից հանձին Հյուսիսային Իրաքի տարածաշրջանում ոչ արաբական պետության ստեղծումը համապատասխանում է ինչպես ԱՄՆ-ի, այնպես էլ Իսրայելի շահերին: Ըստ երեւույթին PKK-ի իրավաժառանգորդների ներառումը քրդական ծրագրերում նույնպես այդ շահերից է բխում, որ Իրաքի հյուսիսում վերջիններիս ներկայության պահպանման պայմաններում Վաշինգտոնը կասկածի տակ է դնում թուրքական ներկայության նպատակահարմարությունը:

Թերեւս այս ամենի առումով պատահական չէր, որ թուրքական իշխանություններն Իրաքի ժամանակավոր կառավարական խորհրդի նախագահի կարգավիճակով Անկարա ժամանած Թալաբանիին նախազգուշացրել են հետամուտ լինել Իրաքի տարածքային ամբողջականությանը, Իրաքի հյուսիսից արմատախիլ անել PKK-ին եւ դրա իրավաժառանգորդներին, անկախ էթնիկ ծագումից հարգել բոլոր իրաքցիների իրավահավասարության իրավունքը:

Թուրքական «Թերջուման» թերթը, նկատի ունենալով այս նախազգուշացումը, Թալաբանիի այցը լուսաբանում է «Ականջները քաշեցին» խորագրով: Մյուս թերթերն իրենց հերթին նշում են, որ Թալաբանին վարչապետ Ռեջեփ Թայիփ Էրդողանի հետ հանդիպել, ապա եւ վարչապետարանից հեռացել է մռայլ տեսքով:

Ջալալ Թալաբանիին ամենացածր մակարդակով դիմավորելու կամ հանդիպումներում նրան նախազգուշացնելու թուրքական իշխանությունների գործելակերպը, ելնելով քրդական պետականության նկատմամբ Թուրքիայի թշնամական դիրքորոշումից, միանգամայն հասկանալի է: Կասկածից վեր է, որ թուրքերը հասկանում են քրդերին ԱՄՆ-ի եւ Իսրայելի ցուցաբերած աջակցության նշանակությունն ինչպես Իրաքի, այնպես էլ ողջ տարածաշրջանի քաղաքական ճակատագրի համար: Ուրեմն, ցածր մակարդակի ընդունելության հասցեատերն իրականում Թալաբանին չէ, այլ նրան անվերապահորեն աջակցող ԱՄՆ-ն ու Իսրայելը: Ինչ վերաբերում է նախազգուշացումներին, որպեսզի դրանք տեղ հասնեն, Թուրքիան պիտի քաշի ոչ թե Թալաբանիի ականջները, այլ սեփական ծրագրերի իրագործումը Հյուսիսային Իրաքի քրդերով պայմանավորողների:

ՅԱԿՈԲ ՉԱՔՐԵԱՆ

Ադրբեջանցի ԱԳ նախարարը բողոքում է

Ռուսաստանի պաշտպանության նախարար Սերգեյ Իվանովը վերջերս Հայաստան այցելելով նշեց, որ երկու երկրների ռազմական համագործակցությունը շարունակվելու է ընդլայնվել ու խորանալ: Այս հայտարարությունը խիստ զայրացրել է ադրբեջանցիներին: Ադրբեջանի արտգործնախարարը ելույթ ունենալով հեռուստատեսության առաջին ալիքով հայտնել է, որ նման հայտարարությունները ծառայում են խախտելու Անդրկովկասում ուժերի հավասարակշռությունը եւ տարածաշրջանում առանց այն էլ բարդ իրավիճակը առավել սրելու նպատակին: «Ղարաբաղյան հակամարտության դեռեւս չկարգավորված պայմաններում հայ-ռուսական ռազմական համագործակցության սերտացումը նոր եւ վտանգավոր ուղիներ է բացում: Որպես ԵԱՀԿ-ի համանախագահ, Ռուսաստանը պարտավոր է առավել հավասարակշռված քաղաքականություն վարել, ասել է նա: Ռուսաստանի որոշ շրջանակներից ստացած օգնության շնորհիվ Հայաստանը դարձել է տարածաշրջանի համար վտանգավոր եւ վնասակար ուժ: Տարածաշրջանում կայունություն եւ խաղաղություն հաստատելու, հակամարտությունները կարգավորելու, պատերազմի ծանր հետեւանքները վերացնելու եւ երկրների ու ազգերի փոխադարձ վստահությունը վերականգնելու համար արտգործնախարարությունը հորդորում է Ռուսաստանին առավել կոնստրուկտիվ մոտեցում դրսեւորել եւ չմեծացնել Հայաստանի պաշտպանական հնարավորությունները»:

Ծխելուց հրաժարվելու միջազգային օրը նշվում է ողջ աշխարհում

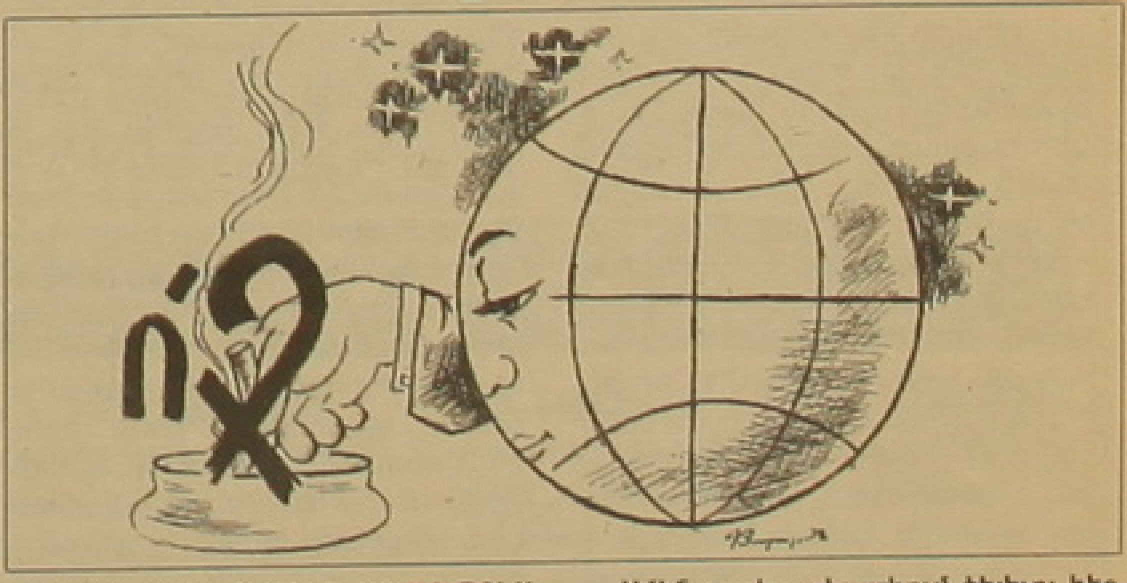

ՄՈՍԿՎԱ, 20 ՆՈՅԵՄԲԵՐ. ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Այսօր ամբողջ աշխարհում նշվում է ծխելուց հրաժարվելու միջազգային օրը: Ամեն տարվա նոյեմբերի երրորդ հինգշաբթի օրը ծխողներին առաջարկվում է գոնե 24 ժամով հրաժարվել սիգարետներից: Բժիշկները համոզված են, որ մաքուր օդ շնչելով ծխողների գոնե մի որոշ մասը կհրաժարվի այդ վնասակար սովորույթից, կամ գոնե կխորհի իր առողջության մասին:

Ամեն տարի աշխարհում ծխելու հետ կապված հիվանդություններից երեք միլիոն մարդ է մահանում: Ըստ վիճակագրության, Ռուսաստանում ծխում են տղամարդկանց մոտ 70, իսկ կանանց ավելի քան 14 տոկոսը: Միջին տարիքի ռուսաստանցի տղամարդկանց շրջանում ընդհանուր մահացության 36 տոկոսը եւ կանանց շրջանում 7 տոկոսը պայմանավորված են ծխելով:

Ժ. Շիրակ. Ֆրանսիան մնում է ՆԱՏՕ-ի «ակտիվ եւ լոյալ» անդամը

ՓԱՐԻԶ, 20 ՆՈՅԵՄԲԵՐ. ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Նախագահ Շիրակը, Ելիսեյան պալատում ընդունելով ՆԱՏՕ-ի գլխավոր քարտուղար Ջորջ Ռոբերտսոնին, հայտարարել է այն «թյուր պատկերացման մասին, թե իբր պաշտպանության բնագավառում ՆԱՏՕ-ի եւ Եվրամիության միջեւ ինչ-որ դիմակայություն գոյություն ունի»: Եվրոպայի հուսալի պաշտպանական քաղաքականությունը, նրա խոսքով, լոկ ամրապնդում է Հյուսիսատլանտյան ուխտը: Ֆրանսիան, իր զրուցակցին հավաստիացրել է Ժակ Շիրակը, մնում է ՆԱՏՕ-ի «ակտիվ եւ լոյալ» անդամը:

Ջորջ Ռոբերտսոնը, Ժակ Շիրակի հետ կայացած հանդիպումից հետո պատասխանելով լրագրողների հարցերին, հայտարարել է, թե ինքը «դեմ է Եվրամիության եւ ՆԱՏՕ-ի պաշտպանական քաղաքականության «ամեն մի անօգուտ կրկնօրինակման»: «Ֆիգարոյում» հրապարակված հարցազրույցում նա քննադատության է ենթարկել Եվրոպայի Գլխավոր շտաբի ստեղծման նախագիծը, որը պաշտպանում են Ֆրանսիան եւ Գերմանիան:

Մշակույթ

Հայոց հարության վկան՝ Սարդարապատում

Հյուրընկալվել Հայաստանում, նշանակում է լինել մի չնաշխարհիկ վայրում, ուր ամեն ինչ սկսած ամենանուրբ խոտից մինչեւ սլացիկ ծառերը, երգող թռչունների հետ մրցող ջրերն ու նրանց մեջ ընկած լույսի խաղը, յասաման բուրող բակերից դուրս թռչող երեխաների խաղը, ամեն, ամեն ինչ ասես խորհրդավոր հարության պատկեր է, յուրաքանչյուրն՝ իր հարության պատկերը: Ինչո՞ւ եմ մտածում, որ սա հարության երկիր է, որովհետեւ խոցող սրից առաջացած վերքերն այստեղ ծաղիկներ են դարձել: Մտածո՞ւմ է այդ մասին այս ուրույն երկրի բնակիչը, չգիտեմ, բայց ես ծաղիկներ զրուցող վարդերի ու զանգերի հետ: Թողի իր զանգերը հնչեցնող Սարդարապատի հուշ-համալիրը, բայց եւ ինձ հետ տարա հայտնագործված եւս մի Ատլանտիդա, որը հայոց հարության ու զանգեր հնչեցնող մի պատմության մասին է:

Մուսալեռցի հայը

Չնայած նախապես զգուշացրել էի ինձ եւ տիկնոջս ուղեկցող երիտասարդ բարեկամիս, որ մեր ուղեւորությունը պաշտոնական չէ եւ դեմ եմ բոլոր տեսակի ընդունելություններին, սակայն նա տեղյակ էր պահել Հայաստանի գրողների միությանը եւ իմ ու իր որոշ ծանոթներին: Եվ զարմանքս մեծ էր, երբ Երեւանի օդանավակայանում մեզ դիմավորեցին պրոֆեսոր Լեւոն լով ու ծուլվելով վերընծյուղվել ծգտող ընտանիքն է: Այդ օրը ես հրաշալի ձեւով պատկերացրի, թե 1969 թ. հայ ժողովրդի համար ինչ է նշանակել տոնել իր հանճարներից մեկի՝ Կոմիտասի 100-ամյակը, եւ, թե ինչպես է խմբավար Մովսես Շարաբյանն այդ ընթացքում ղեկավարել 7-9 տարեկան 300 հայ տղաներից կազմված երգչախումբը: Հիրավի, ազգայինի, տաղանդի ու մանկավարժության մեջ պոտենցիալ ունեցող անհատ էր մաեստրոն:

Մի քանի տարի անց ինձ դարձյալ բախտ վիճակվեց հանդիպելու մաեստրո Շարաբյանին: Այս անգամ նա էր հյուրընկալվել Լիտվայում: Տղայի՝ Ռուբենի ղեկավարած էջմիածնի երիտասարդական երգչախմբի հետ ինքն էլ էր ժամանել Լիտվա, համերգներ էին տվել մի քանի քաղաքներում, իսկ մեկնելուց առաջ այցելել էր մեր տուն: Անչափ հաճելի էր կրկին հանդիպել հրաշալի մարդուն, հմուտ երաժշտին եւ մանկավարժին, որն իր կյանքը բոլորանվեր տվել էր հայ երեխաների դաստիարակությանը:

Էդուարդաս Մեժելայտիս

Հայաստանյան դիմանկարներ

ու զանգեր դարձած վերքեր շատ տեսա, երբ եղա մի հուշ-համալիրում, որ Սարդարապատ է կոչվում:

1979 թ. մայիս ամիսն էր: Ես Սարդարապատ այցելեցի Սիլվա Կապուտիկյանի, Լեւոն Մկրտչյանի, Վլադիմիր Դարբինյանի հետ: Արարատն էլ իր բիբլիական վեհությամբ ամեն պահի մեզ հետ էր: Այստեղ էլ մեզ ջերմորեն ընդունեց մի մարդ, որն անմիջապես իմ առջեւ պատկերվեց իբրեւ հայ ժողովրդի հպարտ ոգու եւ լուսե բարության կրողը: Երբ շրջում էինք ազգագրության թանգարանում, նա՝ տնօրեն Լավրենտի Բարսեղյանը, այնպիսի մեծ հոգատարությամբ էր վերաբերվում ամեն ինչի, ասես իր ողջ էությամբ էր ապրում շրջակա ամեն ինչի հարության խորհուրդը: Դրսում, հողից բխող ջերմությունը խառնվել էր այդ անհանգիստ, լույսերի վերածված ափազանցի լեզվով խոսող հայրողուց բխող ջերմությանը:

Տիեզերքն այստեղ ունկնդիրն էր դարձել բարձունքից կախված պղնձե երգերի, իսկ Նոյյան աղավնին քարե շարասյան գլխին արծվատեսք հանդիսավորությամբ ուղեկցում էր մեզ՝ վարդերից ճամփով:

Բարբարոսն, իհարկե, հասկանալ չի կարող, որ վերքերից են վարդերն աճում, որ ազգասպանության հնձից հետո էլ դեռ վարդեր են աճում, բոցագույն վարդեր, Սարդարապատում փառքով պսակված անունների տեր, փառապանծ վարդեր:

Լավրենտի Բարսեղյանն այս տարածքի հետ կապված հերոսական պատմության մասին խոսում էր ոգեւորությամբ, հիշում էր քաջերին անուն առ անուն, իսկ ես նայում էի վարդերից ծառուղուն ու մտածում, թե ահա նրանք, կրկին այստեղ են, այս ջերմառուն հողում, եղեռնից ու նախճիրից հետո, իբրեւ հարության խորհրդանիշ: Ահա թե ինչ է նշանակում սեւ գործի մերժումը լույսի եւ հույսի հավատով: Ահա թե ինչ է նշանակում ապրել ու վկայել, որ վերից կախված զանգն ու հողում բացված վարդը հարության պատմություն է, իսկ պատմողի սրտում եղեռնի թողած վերքն այդպես էլ չի սպիանում:

Այդպես էլ ես թողի նրան՝ Լավրենտի Բարսեղյանին այնտեղ, հայ ազգի պատմության մի հատվածի հետ, իր չսպիացած վերքերի հետ Մկրտչյանը, ճանաչված բանաստեղծ Վահագն Դավթյանը, ազգագրագետ Արտաշես Նազինյանը, մանկավարժ ու խմբավար Մովսես Շարաբյանը եւ շատ ու շատ այլ բարեկամներ:

Ուղեկցողս երիտասարդ գրականագետ Ֆելիքս Բախչինյանն էր, որ 1978-ից Վիլնյուսի պետական համալսարանի լիտվական գրականության ամբիոնում ուսումնասիրում էր հայ-լիտվական գրական-մշակութային կապերը: Նա լավ գիտեր իր երկրի պատմությունը, մշակույթը, եւ մենք որոշել էինք Ֆելիքսի հետ շրջել իր հայրենիքում, ավելի մոտիկից ծանոթանալ Հայաստանին եւ հայ ժողովրդին:

Մեզ տեղավորեցին «Արմենիա» հյուրանոցում, իսկ քիչ անց հրավիրեցին ռեստորան, որտեղ էլ Լեւոնը մեզ ծանոթացրեց ներկաներին եւ ինքն էլ դարձավ թամադա:

Նկատեցի, որ Ֆելիքսն ինչ-որ բանից դժգոհ է: Պարզվեց, որ նա ծրագրել էր մեր ծանոթությունն սկսել էջմիածնում բնակվող Մովսես Շարաբյանի ընտանիքից: Չնայած ուշ երեկո էր, որոշեցինք այցելել Շարաբյաններին: Մեզ ուղեկցում էին հայր եւ որդի Շարաբյանները: Հայրը՝ Մովսես Շարաբյանը, մուսալեռցի էր: Նա զարմացավ, որ ես քաջատեղյակ եմ հայ ժողովրդի պատմությանը, կարդացել եմ Ֆրանց Վերֆելի «Մուսա լեռան 40 օրը» գիրքը: Նրանց միհարկանի համեստ տանը ես անցկացրի իմ կյանքի ամենահրաշալի օրերից մեկը: Հայկական ճոխ սեղանը չէր, որ զարմացրեց ինձ, այլ տան տերը եւ նրա ընտանիքը: Իրար կողքի եւ իրար ներդաշնակորեն ու հրաշալի լրացնող ընտանիքի անդամները՝ մաեստրոյի համեստ ու բարեհամբույր տիկինը, երաժիշտ որդին եւ դուստրերը, որոնցից մեծը դաշնակահար էր, կրտսերը զբաղված էր օտար լեզուների ուսումնասիրությամբ, ներկայացնում էին հայկական ավանդական ընտանիքի պատկերը: Ես շնորհակալ եմ այս հարկի տակ կազմակերպված իմ հյուրընկալության համար, քանի որ այստեղ ինձ համար շատ բան պարզվեց այս զարմանալի ժողովրդի մասին: Նաեւ այն, որ նախճիրի միջով անցնելու եւ միասնականության ոգին պահպանելու հիմքը նաեւ իրար փարվելով ու ծուլվելով վերընծյուղվել ծգտող ընտանիքն է:

Իսկ ընդհանրապես, հայաստանյան իմ տպավորությունների մեջ անջնջելի հետք է թողել ուշ գիշերով էջմիածին քաղաքում Շարաբյանների տանն անցկացրած հրաշալի պահերը:

Դիմանկարների վարպետը

1980-ին Լիտվայի ֆոտոարվեստի ընկերության նախագահությամբ մեր հանրապետության մի շարք քաղաքներում (Վիլնյուս, Կաունաս, Շյաուլյայ) կազմակերպվեցին տաղանդավոր հայ լուսանկարիչ Անդրանիկ Քոչարի ցուցահանդեսները: Տպավորությունը բավականին մեծ էր տարբեր առումներով: Այն, որ Անդրանիկ Քոչարը Լիտվայում ներկայացավ իբրեւ լուսանկարի ժանրի հմուտ վարպետ, ակնհայտ էր: Արվեստի այս ճյուղը նրա մոտ տեխնիկական ու գեղարվեստական իր բարձրակետում էր: Այնուամենայնիվ, չափազանց հետաքրքրական էր դիմանկարների նրա շարքի մեջ տեսնել իր ժողովրդի ազգային ողջ նկարագիրը: Կենսական լիցքեր ճառագող աչքեր կային այդ դիմանկարում, մտքի եւ հոգու առաքինություններ ճառագող աչքեր, երբեմն նաեւ՝ խորունկ ու գաղտնախորհուրդ, ինչպես իրենց երկրի պատմությունը: Հայ ժողովրդի կեցվածքն էր Անդրանիկ Քոչարի լուսանկարներում: Այն ամենը, ինչ գիտեր այդ հնամենի ժողովրդի մասին եւ ըմպել էր նրա հետ Հայաստան կատարած իմ այցելության ընթացքում, այժմ կրկին վերակենդանացավ, եւ ես կրկին հանդիպեցի ու սիրեցի նրան: Երկու տարի անց՝ 1982-ի աշնանը, բախտ վիճակվեց ծանոթանալ վարպետի որդու՝ Վահան Քոչարի հետ, որը մեզ ուղեկցում էր Հայաստանում: Հոր նման համեստ ու տաղանդավոր էր նաեւ որդին: Նրանք՝ հայր ու որդի, հետաքրքրական ու հաճելի պահերով են հարստացրել իմ կյանքի ժամանակը:

Լիտվերենից թարգմանեց
ՖԵԼԻՔՍ ԲԱԽՉԻՆՅԱՆԸ

«Ամեն մի գիրք մի աշխարհ է ինձ համար»

Նոյեմբերի 18-ին Հայաստանի գրողների միությունը կազմակերպել էր գրական երեկույթ՝ նվիրված թարգմանչուհի Ամալյա Ղուկասյանի ծննդյան 75-ամյակին: Երեկույթին ներկա էին Հովիկ Հովեյանը, Զորի Բալայանը, Լիպարիտ Սարգսյանը, հրապարակախոս Մարգո Ղուկասյանը, մանկագիր Էդվարդ Աղայանը, Յուրի Սախալյանը, ասմունքող Սիլվա Յուզբաշյանը եւ ուրիշներ:

«Ամալյան միշտ մնացել է շիտակ, բարձր, ազնիվ: Ես բազմաթիվ անգամներ զգացել եմ նրա բարձր առաքելությունը՝ տեր կանգնելու անտեր հեղինակներին: Այսօր ինձ համար շատ հաճելի է, որ գնահատվել է մեր լավագույն թարգմանիչներից մեկի հոբելյանը»: Այսպես արտահայտվեց թարգմանչուհու մասին Լիպարիտ Սարգսյանը, իսկ Մարգո Ղուկասյանը, դիմելով նրան, ասաց. «Քո թարգմանությունները ջրի նման հոսում են»:

Ամալյա Ղուկասյանին իր շնորհավորանքը հղեց նաեւ Էդվարդ Աղայանը: «Շատ հեղինակներ հայերեն են խոսում Ամալյայի շնորհիվ», իր խոսքում նշեց նա:

Երեկույթի վերջում հավաքվածներին իր շնորհակալական խոսքն ասաց թարգմանչուհին: «Ես մտածում եմ, որ Արարչի հետ մենք պարտք ու պահանջ չենք ունենալու: Նա ինչքան եռանդ է տվել ինձ, ես ներդրել եմ իմ աշխատանքի մեջ: Ասում եք 50 գիրք եմ թարգմանել, սակայն եթե իմանայիք, որ այդ գրքերից յուրաքանչյուրն ինձ համար մի աշխարհ է եղել, մի հեղինակի մտածելակերպ, մի երկրի մշակույթ, ապա կհասկանայիք, որ 50 աշխարհը շատ մեծ է: Յուրաքանչյուր թարգմանության ժամանակ ես հոգեկան մեծ բավականություն եմ ստացել», եզրափակեց Ամալյա Ղուկասյանը:

ՄԱՐԳԱՐԻՏ ԱՐԶՈՒՄԱՆՅԱՆ
2-րդ կուրս

Տիգրան Չուխաջյանի «Զվարթ» օպերետի փայլուն հաջողությունը Փասադենայում

«Բրավո, Զվարթ», արձագանքում է «Նոր օր» շաբաթաթերթը

Ամիսներ առաջ լոսանջելեսյան «Նոր օր» շաբաթաթերթը տեղեկացրել էր Տիգրան Չուխաջյանի «Զվարթ» օպերետի բեմադրության նախապատրաստական աշխատանքների մասին: Տեւական ու քրտնաջան ստեղծագործական նվիրումը զուր չանցավ: ՀԲԸՄ-ի «Արշաւազդ» թատերախմբի եւ «Լարք» երաժշտական ընկերակցության ու նրանց ղեկավարների՝ բեմադրիչ Գրիգոր Սաթամյանի եւ դիրիժոր Վաչե Պարունյանի համատեղ ջանքերով իրականություն դարձավ Չուխաջյանի «Զվարթ» օպերետի բեմականացումը՝ սփյուռքահայ շնորհաշատ արտիստ-արտիստուհիների մասնակցությամբ:

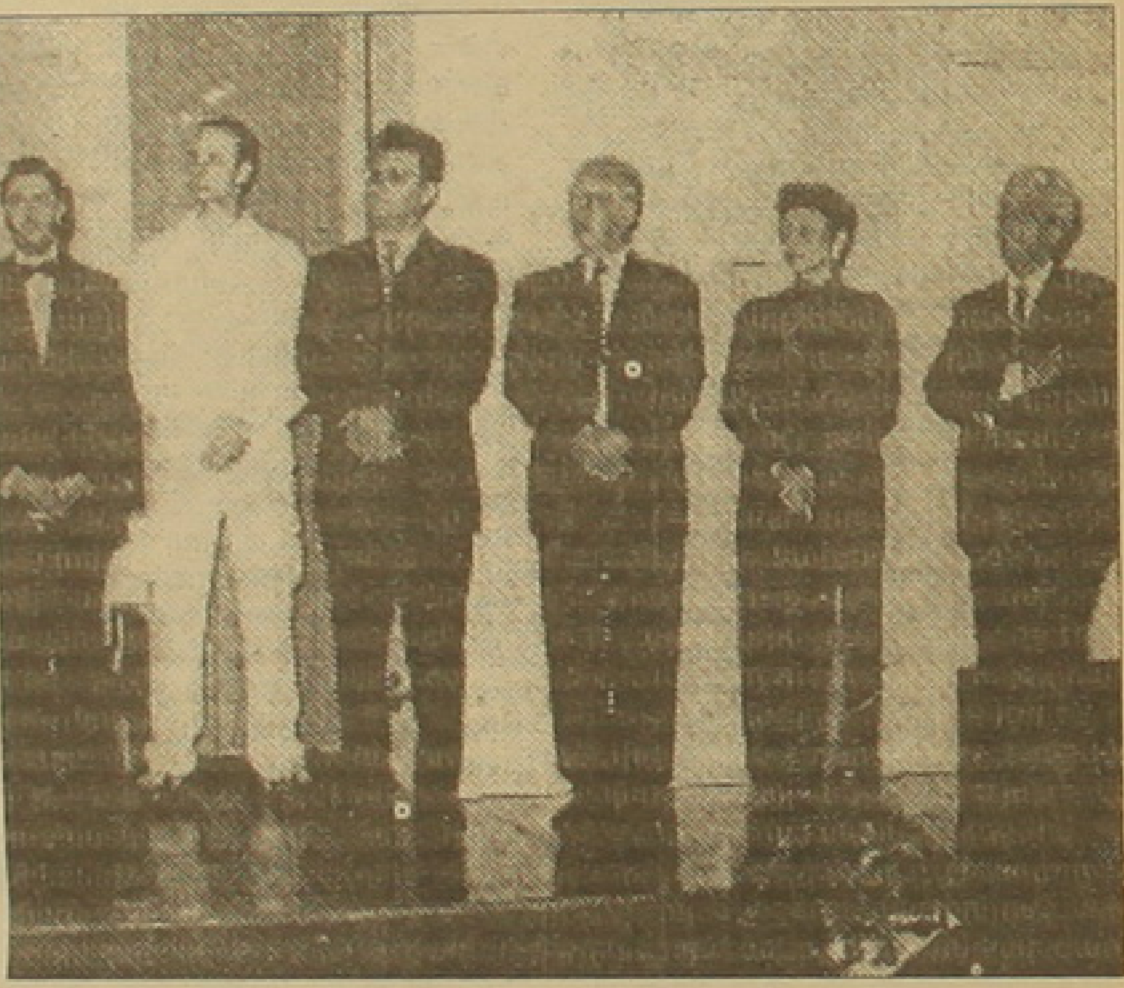

Հոկտեմբերի 18-ին եւ 19-ին Փասադենայի Civic Auditorium-ի բեմում փայլուն հաջողությամբ ներկայացվեց Չուխաջյանի օպերետը: Բեմադրության հաջողությանը նպաստել են կերպարների հմուտ մեկնաբանությունը, պրոֆեսիոնալ վարպետ կատարումը: Սոպրանո Անի Մալճյանը (Զվարթ), մեցցո սոպրանո Շողիկ Գուշաճյանը (Սուսան մայրիկ), 19-ամյա տենոր Սուրեն Հազարյանը (Օհան), բարիտոն Էդմոնդ Ղարախանյանը (Քեռսե Մարգար) եւ բաս Ռուբեն Թելունցը (Քեռսե Զաքար) երկար ժամանակ բրավոների եւ հոտնկայս ծափահարությունների տարափից դժվարանում էին լքել բեմը: Թատերական եւ երաժշտական հոյակապ ներդաշնակությանը լրացրել էին հմուտ բեմադրիչ Ֆելիքս Եղիազարյանի, բեմական տեսարանների նկարչուհի Շողեր Պաշտոնեի, պարուսույց Սանուկ Սաթամյանի, բեմական զգեստների նկարչուհի Անահիտ Արուտչյանի սիրով ու նախանձախնդրությամբ կատարած աշխատանքները: Նրանք ժամանակը, մթնոլորտը, ազգային հոգեբանությունը, սովորություններն հրաշալիորեն ուսումնասիրելով՝ կարողացել էին ստեղծել հայկական հովվերգական հարազատ մթնոլորտ: «Ով չտեսաւ, կորսնցուց, ով դիտեց, վայելեց», գրում է «Նոր օր», ապա եւ տեղեկացնում «սքանչելի «Զվարթին» հաջորդած շեղ ընդունելության մասին, որ տեղի ունեցավ հանդիսասրահի հարակից ընդունելությունների սրահում: Հրավիրված էին ծեռնարկի հովանավոր, ՀԲԸ Միության նախագահ Պերճ Սեդրակյանը Նյու Յորքից, օրվա նախագահը բարերարուհի էլեոնորա Տիգրանյանը, ազգային բարերար Ալբեր Բոյաջյանն իր տիկնոջ հետ, Հայաստանի գլխավոր հյուպատոս Գագիկ Կիրակոսյանը, Գլենդեյլի քաղաքապետական խորհրդի անդամ Ռաֆֆի Մանուկյանը եւ բազմաթիվ մշակութասեր ազգայիններ:

Ընդունելության պատասխանատու Մարիա Բազարյանը հաջորդաբար բեմ հրավիրեց օպերետի արտիստներին, մաեստրո Վաչե Պարունյանին եւ բեմադրիչ Գրիգոր Սաթամյանին, որոնք շնորհակալական խոսք հղեցին դերասաններին եւ կազմակերպիչներին: Մինչ այդ ելույթներ ունեցան կազմակերպիչ մարմնի անունից Ստեփան Ազատյանը, «Արշավազդ» թատերախմբի ատենապետ եւ օպերետի բեմադրության գաղափարը հղացող ու իրագործումը հետապնդող Սամուել Իլանճյանը, «Լարքի» կողմից՝ Սիլվա Նաթալի Մանուկյանը:

«Արշավազդ» թատերախմբի վարչության անդամ Արա Պապայանը ներկայացնելով Ս. Իլանճյանի մշակութային 60 տարիների բեղուն գործունեությունը ընդգծեց նրա կազմակերպչական ընդունակությունները: Ա. Պապայանը բարձր գնահատեց վարչության փոխատենապետ Վահե Ի. Մասունյանի կատարած աշխատանքները «Արշավազդ» թատերախմբի վերակազմության շրջանի առաջին ատենապետությունը ստանձնելուց սկսած: Դրվատանքի արժանացավ փոխատենապետի թատերախմբի բերած նյութական եւ բարոյական աջակցությունը: Ապա եւ փոխատենապետ տրն Ի. Մասունյանն ի գնահատումն Ս. Իլանճյանի մշակութային բազմամյա վաստակի, ոսկյա կրծքանշանով պարգեւատրեց նրան: Պարգեւատրվողի շնորհավորական խոսքին հետեւած ՀԲԸՄ-ի նախագահ Պերճ Սեդրակյանը գնահատեց օպերետի փայլուն հաջողությունը եւ շնորհավորեց բոլոր մասնակիցներին, բեմադրիչ Գրիգոր Սաթամյանին, երաժշտական ղեկավար Վաչե Պարունյանին: Պրն Սեդրակյանը նկատեց, որ պատմական այս ժամանակահատվածում լոսանջելեսյան հայ համայնքը իբրեւ սփյուռքի մշակութային կենտրոն, պետք է ստանձնի նաեւ մշակույթի եւ մյուս ոլորտներում հմուտ գործիչներ փնտրելու ազգային պարտականությունը:

Վերջում ԱՄՆ պետական եւ նահանգային պատասխանատուների անծանց կողմից գնահատագրեր հանձնվեցին մի քանի արժանավոր գործիչների:

Մ. Բ.

Լատվիական անակնկալ

Անցումային պատասխան խաղերից հետո հայտնի դարձան ֆուտբոլի Եվրոպայի առաջնության եզրափակիչ փուլի վերջին 5 մասնակիցները։ Ամենամեծ անակնկալը մատուցեցին Լատվիայի հավաքականի ֆուտբոլիստները, որոնց մինչ անցումային խաղերի մեկնարկը, բոլորը հետնապահների շարքին էին դասում եւ ցանկանում էին իրենց մրցակից դարձնել։ Լատվիայի ընտրանին արդեն առաջին խաղում, Ռիգայում ապացուցեց, որ լուրջ մրցակից է եւ պետք է հաշվի նստել իր հետ։ Սեփական հարկի տակ լատվիացի ֆուտբոլիստները 1-0 հաշվով հաղթել էին թուրքերին։ Վերջիններս ռեւանշի հասնելու վճռականությամբ էին խաղադաշտ դուրս եկել։ Եվ պետք է նշել, որ սկզբում դա նրանց հաջողվում էր։ 20-րդ րոպեին Մանշիզը բացեց հաշիվը, իսկ երբ 64-րդ րոպեին Հական Շուքյուրը 2-րդ գնդակն ուղարկեց դարպասը, թվում էր, թե հանդիպման ելքը վճռված է։ Սակայն լատվիացիներն իրենց մեջ ուժ գտան բեկում մտցնելու մրցակցությունում։ Նախ Լայզանսը կրճատեց հաշվի տարբերությունը, ապա 78-րդ րոպեին Վերպակովսկին, որն աչքի էր ընկել նաեւ Ռիգայում, հավասարեցրեց հաշիվը (2-2)։

Այս հաջողությունն աննախադեպ է Լատվիայի հավաքականի համար, որն անկախացումից հետո իր ամենամեծ հաղթանակը տոնեց՝ առաջին անգամ իրավունք ստանալով հանդես գալու Եվրոպայի առաջնության եզրափակիչում։ Իսկ ահա թուրքերի համար պարտությունն իսկական ազգային ողբերգություն էր։ Թուրքական լրատվամիջոցները խիստ քննադատության են ենթարկել հավաքականի ֆուտբոլիստներին, նշելով, որ այն սերունդը, որն աշխարհի առաջնությունում բրոնզե մեդալներ էր նվաճել, պետք է իր տեղը զիջի երիտասարդներին։ Թուրքական «Սաբահ» թերթը «11 մահացած եւ 70 մլն վիրավոր» վերնագրով հոդվածում նշել է, որ Պորտուգալիայում թուրքերը միայն զբոսաշրջիկի կարգավիճակում կգտնվեն եւ որ եզրափակիչ փուլ չմտնելով, Թուրքիան մոտ 7,5 մլն շվեյցարական ֆրանկ կորցրեց։ Հարկ է նշել, որ թուրքերի ինքնասիրությունը վիրավորված է նաեւ այն հանգամանքով, որ Եվրոպայի առաջնության եզրափակիչ փուլում հանդես են գալու նաեւ Բուլղարիայի եւ Հունաստանի հավաքականները։

Ֆուտբոլային ստուգատեսում ներկայացված կլինի նաեւ Ռուսաստանի ընտրանին, որին հաջողվեց հյուրընկալվելիս հաղթել Ուելսի հավաքականին։ Ռուսներին ուղեգիր պարգեւեց 22-րդ րոպեին Եվսեեւի խփած միակ գնդակը։ Բնականաբար, ռուսական լրատվամիջոցները մեծ տեղ են հատկացրել իրենց հավաքականի հաջողությանը, որը 2-րդ անգամ իրավունք ստացավ մասնակցելու Եվրոպայի առաջնությանը։ Հիշեցնենք, որ 1996 թ. ռուսներն անհաջող հանդես եկան Եվրոպայի առաջնությունում՝ չհաղթահարելով խմբային մրցաշարի արգելքը (Իտալիա՝ 1-2, Գերմանիա՝ 0-3, Չեխիա՝ 3-3)։

Բնականաբար, ՌԴ հավաքականի գլխավոր մարզիչ Գեորգի Յարցեւը գոհ էր իր սաներից։ Նա հատկապես առանձնացրել է հավաքականի ավագ Վիկտոր Օնոպկոյին, որին առաջադրանք էր տվել հսկել Ջոն Խարտսոնին։ Յարցեւը խաղից առաջ իր ֆուտբոլիստներից պահանջել էր հատուկ ուշադրություն դարձնել Գիգզին։ Եվ տղաները կատարեցին առաջադրանքը։ Գիգզը ոչ Մոսկվայում, ոչ էլ Կարդիֆում ոչնչով աչքի չընկավ։

Ուելսի հավաքականի մարզիչ Մարկ Հյուզը նշել էր, որ շատ է վշտացած պարտությամբ։ Նա հույս ուներ, որ իր սաները հաջողության կհասնեն, սակայն ֆուտբոլիստները չարդարացրին սպասելիքները։

Անսպասելի էր հոլանդացիների խոշոր հաշվով տարած հաղթանակը շոտլանդացիների նկատմամբ, որոնց առաջին խաղում զիջել էին (0-1)։ Հոլանդացիները 6 անպատասխան գնդակ խփեցին հյուրերի դարպասը։ Հատկապես աչքի ընկավ վան Նիստելռոյը՝ խփելով 3 գոլ։

Նորվեգացիներին ոչ միայն չհաջողվեց սեփական հարկի տակ ռեւանշի հասնել իսպանացիներից կրած նվազագույն հաշվով (1-2) պարտության դիմաց, այլեւ ավելի խոշոր հարված ստացան։ Ռաուլը, Վիսենտեն ու Էչեբերիան մեկական գնդակ խփելով, ապահովեցին համոզիչ հաղթանակը (3-0)։ Այդ պարտությունից հետո Նորվեգիայի հավաքականի գլխավոր մարզիչ Նիլս Յոհան Սեմբը հրաժարական է տվել։ Ինչպես արդեն տեղեկացրել էինք, Խորվաթիայի հավաքականը հյուրընկալվելիս 1-0 հաշվով հաղթել էր Սլովենիայի ընտրանուն։ Միակ գոլը խփել է Պրշոն։

Այսպիսով, հայտնի են Եվրոպայի առաջնության եզրափակիչ փուլի բոլոր 16 մասնակիցները։ Վիճակահանությամբ, որը կկայանա նոյեմբերի 30-ին Լիսաբոնում, 16 հավաքականները նախնական փուլում կբաժանվեն 4 խմբի։ ՈՒԵՖԱ-ն արդեն հրապարակել է վիճակահանության ժամանակ «զամբյուղների» կազմերը։ «A» «զամբյուղում» ընդգրկվել են Ֆրանսիայի, Շվեդիայի, Չեխիայի եւ Պորտուգալիայի, «B» «զամբյուղում»՝ Իտալիայի, Գերմանիայի, Իսպանիայի եւ Անգլիայի, «C» «զամբյուղում»՝ Ռուսաստանի, Հոլանդիայի, Դանիայի եւ Խորվաթիայի, «D» «զամբյուղում»՝ Բուլղարիայի, Շվեյցարիայի, Հունաստանի եւ Լատվիայի ընտրանիները։

ԾԱՆՐԱՄԱՐՏ

Սերգո Չախոյանն աշխարհի առաջնության բրոնզե մրցանակակիր

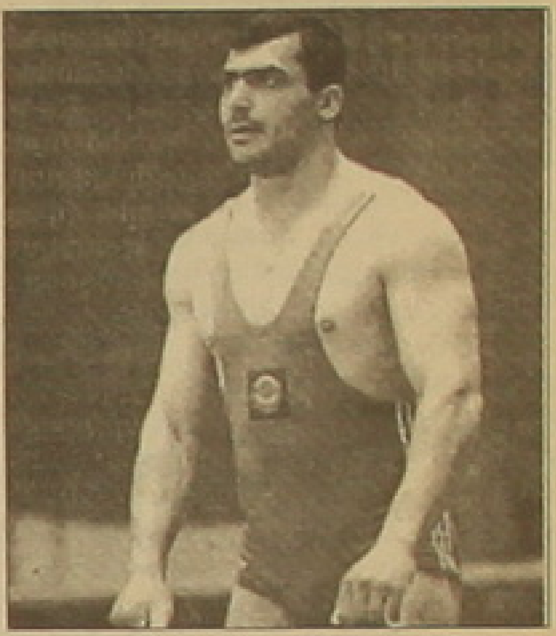

Ծանրամարտի աշխարհի առաջնության հերթական օրը մրցահարթակը տրամադրվել էր մինչեւ 85 կգ քաշային ծանրորդներին։ Հայ մարզասերներին իր հաջող մրցելույթներով ուրախացրեց գյումրեցի ծանրորդ, ներկայում Ավստրալիայի հավաքականում հանդես եկող Սերգո Չախոյանը։ Նա երկամարտի 377,5 կգ (172,5+205) արդյունքով գրավեց 3-րդ մրցանակային տեղը։ Չեմպիոնի կոչմանն արժանացավ ռումինացի ծանրորդ Վալերի Կալանչեան, որը երկամարտում ցույց տվեց 382,5 կգ (167,5+215) արդյունք։ Նույնպիսի ցուցանիշ ուներ նաեւ արծաթե մեդալին արժանացած չին ծանրորդ Յուան Այցգյունը (170+212,5), որն անձնական քաշով գերազանցում էր ռումինացուն։

Հայաստանից մրցահարթակ դուրս եկան Տիգրան Քամալյանն ու Գեւորգ Ալեքսանյանը։ Մեր ծանրորդների արդյունքները բավական համեստ էին։ Տիգրանը երկամարտի 352,5 կգ արդյունքով զբաղեցրեց 16-րդ հորիզոնականը։ Հաջորդ տեղում Գեւորգ Ալեքսանյանն էր՝ 350 կգ։

Կանանց մինչեւ 69 կգ քաշային կարգում մրցակցությունից դուրս էր չին մարզուհի Չունխուն Լյուն, որը համաշխարհային չորս ռեկորդ սահմանեց։ Փաստորեն, ռուսաստանցի հանրաճանաչ մարզուհի Վալենտինա Պոպովան չկարողացավ լրջորեն մրցակցել չին մարզուհու հետ։ Պոպովան 257,5 կգ (117,5+140) արդյունքով բավարարվեց բրոնզե մեդալով։ Արծաթը բաժին հասավ հունգարացի մարզուհի Կրուտցլերին՝ 262,5 կգ (117,5+145)։ Իսկ չեմպիոնուհին երկամարտում հավաքեց 270 կգ (120+150)։ Այս երեք ցուցանիշներն էլ աշխարհի նոր ռեկորդներ են։ Նշենք, որ առաջին իսկ մոտեցման ժամանակ 18-ամյա մարզուհին պոկում վարժությունում առաջին ռեկորդն էր սահմանել, հաղթահարելով 118 կգ-անոց ծանրաձողը։

Բելառուսները ջախջախեցին լեհերին

Հայտնի դարձան նաեւ ֆուտբոլի Եվրոպայի երիտասարդական առաջնության բոլոր 8 մասնակիցները։ Նախորդ օրն ուղեգիր նվաճած Պորտուգալիայի, Սերբիայի եւ Չեռնոգորիայի, Խորվաթիայի, Գերմանիայի հավաքականներին միացան նաեւ Բելառուսի, Շվեյցարիայի, Իտալիայի եւ Շվեդիայի ֆուտբոլիստները։ Անսպասելի էր բելառուսցի ֆուտբոլիստների խոշոր հաշվով հաղթանակը Լեհաստանի հետ արտագնա խաղում։ Առաջին խաղում գրանցվել էր ոչ-ոքի (1-1) արդյունք։ Իսկ ահա Լեհաստանում հյուրերը 4 անգամ գրավեցին դաշտի տերերի դարպասը։ Հաշիվը բացեց Օլեգ Շկաբարան։ Երկրորդ խաղակեսի սկզբին լեհերը դաշտում մնացին 10 հոգով, իսկ բելառուսցիները եւս 3 անգամ ստիպեցին նրանց գնդակը հանել ցանցից։

Համառ մրցապայքար ծավալվեց Չեխիա-Շվեյցարիա մրցախաղում։ Առաջին խաղում 2-1 հաշվով հաղթել էին չեխերը եւ թվում էր, թե սեփական հարկի տակ նրանց ոչ մի դժվարություն չի սպասում հաջորդ փուլ դուրս գալու խնդրում։ Սակայն շվեյցարացիները թեեւ 64-րդ րոպեին խաղադաշտում մնացին 10 հոգով եւ այդ պահին պարտվում էին 0-1 հաշվով, բայց կարողացան ի վերջո 2 գոլ խփել։ Ընդ որում, խաղավարտից 4 րոպե առաջ գնդակը սեփական դարպասն անցկացրեց չեխ պաշտպան Կուբսկին, որը 57-րդ րոպեին բացել էր հաշիվը։ Ուղեգրի բախտը վճռվեց 11 մ հարվածաշարով։ Ավելի դիպուկ գտնվեցին շվեյցարացիները (4-3)։ Իտալացիներն ուղեգիր նվաճեցին ի հաշիվ մրցակցի դաշտում խփած գոլի։ Դանիացիների հետ պատասխան խաղում սեփական հարկի տակ հաշիվը չբացվեց, իսկ առաջին խաղակեսում գրանցվել էր 1-1 արդյունք։

Իսպանացիներին չհաջողվեց ռեւանշի հասնել շվեդներից առաջին խաղում կրած պարտության (0-2) դիմաց։ Գրանցվեց ոչ-ոքի (1-1)։

ԱՄՆ-ի հավաքականը եզրափակիչի ուղեգիր նվաճեց

Մոսկվայում թենիսի ֆեդերացիայի գավաթի եզրափակիչի ուղեգրերն են վիճարկում չորս թիմեր։ Արդեն հայտնի է եզրափակիչի առաջին մասնակիցը։ Դա ԱՄՆ-ի հավաքականն է, որը բելգիացիների հետ մրցավեճում ժամկետից շուտ նվաճեց բաղձալի ուղեգիրը։ Առաջին միավորն իր թիմին պարգեւեց ամերիկուհի Լայզա Ռեյմոնդը, որից ընդամենը 50 րոպե պահանջվեց բելգիացիների առաջատար Էլս Կալենսին հաղթելու համար (6-2, 6-1)։ Իր խաղընկերուհուց հետ չմնաց նաեւ 24-ամյա Մեգան Շոնեսին։ Ճիշտ է, նրա մրցակցուհին՝ 17-ամյա Կիրստեն Ֆլիպկենսը համառ դիմադրություն ցույց տվեց։ Ի վերջո, փորձառությունն իր դերը խաղաց, թեեւ հաղթանակի համար Շոնեսուց պահանջվեց 3 ժամ 11 րոպե։ Բոլոր երեք խաղափուլերում էլ հարկ եղավ դիմելու «թայ-բրեյքի» օգնությանը (6-7, 7-6, 9-7)։ Խաղից հետո բելգիացի թենիսուհին բավական վշտացած էր։ Նա վճռորոշ երրորդ խաղափուլը շահում էր 5-3 հաշվով, սակայն չկարողացավ եւս մեկ հաղթական միավոր վաստակել եւ շահել մրցախաղը։

Ճիշտ է, մրցախաղի 3-րդ հանդիպման ժամանակ բելգիացիները կրճատեցին հաշվի տարբերությունը, բայց դա չփրկեց նրանց պարտությունից։ Էլս Կալենսը հաղթեց Շոնեսուն (6-3, 7-6), սակայն վճռորոշ եղավ Ռայմոնդ-Կլիյստերս հանդիպման արդյունքը։ Ամերիկացի թենիսուհին, հաղթելով 6-2, 6-1 հաշվով, ժամկետից շուտ ուղեգիր պարգեւեց իր թիմին։

Ռուսաստանի եւ Ֆրանսիայի հավաքականների մրցախաղում 2 հանդիպումից հետո հաշիվը հավասար է։ Առաջին մրցախաղում ռուսաստանցի Վերա Զվոնարյովան զիջեց Ամելի Մորեսմոյին (2-6, 2-6), սակայն հաջորդ հանդիպումը հաջող դասավորվեց ռուսների համար։ Միսկինան պարտության մատնեց Մերի Պիրսին (4-6, 7-6, 7-5)։

ARMENTEL

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Արմենտելը հայտարարում է մրցույթ՝ Սիարոնյան 2 մասնաշենքում հրդեհաազդանշման համակարգի մոնտաժման համար։

Այն կազմակերպությունները, որոնք ցանկանում են մասնակցել մրցույթին, պետք է համապատասխան գրանցում ունենան Պետական ռեգիստրում։

Մրցույթի անցկացման պայմանները եւ տարածքի գծագիրը շահագրգիռ կազմակերպությունները կարող են ստանալ հետեւյալ հասցեով.

Արմենտել ՀՁ, Սիարոնյան 2, 2-րդ հարկ, 216 սենյակ, հեռ.՝ 28-70-66

Առաջարկների ներկայացման վերջին ժամկետը՝ 2003թ. դեկտեմբերի 3-ը, ժամը 12.00։

ՀԱՄԱՐԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊԵՐԻ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

вклад **Нарекаци**
Мудрость истории

- **1 месяц - 7% годовых**
- от **1000** до **10000 USD** или **EURO**
- досрочное изьятие - в течение **1 часа** и начислением **2,5% годовых**

вклад **Хоренаци**
Правота разума

- **3 месяца - 8,5% годовых**
- от **1000** до **10000 USD** или **EURO**
- досрочное изьятие - начисление **2,5%** в течение 1 месяца, **4%** - в течение 2 месяца, **5%** - в течение 3 месяца
- при пролонгации - **подарок "ArCa Classic"**

СТАНДАРТНЫЕ ВКЛАДЫ В ДРАМАХ И ВАЛЮТЕ

Срок вклада	Выплата процентов	AMD	USD, EURO До 10.000	USD, EURO От 10.001 до 100.000
до востребования		3	2,5	
31 - 90 дней	в конце срока	8,5	7	7,5
	ежемесячно	8	6,5	7
91 - 182 дня	в конце срока	9	8	8,5
	ежемесячно	8	7	7,5
183 - 364 дня	в конце срока	10	9	9,5
	ежемесячно	9	8	8,5
365 дней и более	в конце срока	11	10	10,5
	ежемесячно	10	9	9,5

Вклады превышающие 50 млн. AMD или 100 тыс. USD, EURO - по индивидуальным ставкам
Минимальная сумма срочных депозитов
- 50.000 AMD
- 100 USD, EURO

ЮНИБАНК | 53 98 70

АДРЕСА ФИЛИАЛОВ ЗАО "ЮНИБАНК"

- **Центральный офис**

г. Ереван, ул. Амиряна 12
тел: (3741) **539870, 539871, 534474**
e-mail: unibank@unibank.am

- **Филиалы в г. Ереване:**

Филиал "КЕНТРОН"
ул. Абовяна 26
тел: (3741) **542431**

Филиал "КОМИТАС"
ул. Комитаса 15/2
тел: (3741) **261838**

Филиал "МАЛАТИЯ"
ул. Себастия 141
тел: (3741) **776627**

- **Филиалы в Армении:**

Филиал "ВАНАДЗОР"
г. Ванадзор, ул. Тигран Мец 53
тел: (37451) **40872**

Филиал "ГЮМРИ"
г. Гюмри, ул. Ахтанаки 1
тел: (37441) **33055**

ԹԲԻԼԻՍԻ

«Դիկտատոր» Աբաշիձեն եւ «ժողովրդավար» Շեւարդնաձեն...

Սկիզբը՝ էջ 1

Մեծամասնական ընտրակարգով եւս անցնում են նախկին ախոյանները, այժմ դաշնակիցներ Շեւարդնաձեի եւ Աբաշիձեի կուսակցութիւնները, ինչը նշանակում է, որ նրանք նոր խորհրդարանում կարող են ձեւաւորել մեծամասնութիւն (նկատենք, որ «Սոցիալ աղվեսին» եւ «Աջարիայի [illegible]» իրենց հավասարմութիւնն են հայտնել «ընդդիմադիր» լեյբորիստներն ու նոր աջերը), հետեւաբար՝ փոխել սահմանադրութիւնը, վերացնել նախագահի ինստիտուտը, մտցնել վարչապետի ինստիտուտը եւ երկիրը դարձնել վարչապետական:

Ընդդիմութեան առաջնորդներ Սաակաշվիլին, Ժվանիան եւ Բուրջանաձեն երեկ հայտարարեցին, որ բոյկոտում են ոչ լեգիտիմ խորհրդարանը եւ չեն մասնակցի արդեն այսօր նշանակված նոր խորհրդարանի առաջին նիստին, որի ընթացքում Շեւարդնաձեն եւ Աբաշիձեն պետք է միմյանց մեջ բաժանեն նոր պաշտոնները:

Երեկ, մինչ Սաակաշվիլին շարունակում էր երկրի տարբեր շրջաններից իր կողմնակիցներին բերել Թբիլիսի, Աբաշիձեի եւ Շեւարդնաձեի կողմնակիցները շարունակում էին հանրահավաքը խորհրդարանի շենքի դիմաց: Թե որքան ժամանակ պետք է խորհրդարանի շենքը եւ Ռուսթավելու պողոտան մնան «օկուպացված», հայտնի չէ: Հայտնի չէ նաեւ, թե որքան պետք է շարունակվի կառավարական զինված ուժերի՝ արդեն ավելի քան երկու շաբաթ նախագահ Շեւարդնաձեի նստավայրի «օկուպացիան»: Հանրահավաքում անընդհատ հնչում էր. «Վրաստանը փրկենք Սաակաշվիլու ֆաշիզմից»:

Թբիլիսիում Ռուսաստանի դեսպան Վլ. Չխիկվիշվիլին երեկ հայտարարեց, որ չի բացառում իրավիճակի բարդացումը՝ հավելելով, որ «Մոսկվան ցանկութիւն չունի միջամտելու Վրաստանի ներքին գործերին»:

Բուրջանաձեի ամուսինը հրաժարական տվեց

ԹԲԻԼԻՍԻ, 20 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ - ԱԶԳԱՅՈՒԹՅՈՒՆ: Նոյեմբերի 20-ին հրաժարական է տվել Վրաստանի գլխավոր դատախազի առաջին տեղակալ Բադրի Բիցաձեն, որը հայտարարել է, թե Վրաստանի իշխանութիւնները միջամտում են գլխավոր դատախազութեան աշխատանքին: Բիցաձեն հայտնել է, որ գործադիր իշխանութիւնները ճնշում են գործադրել գլխավոր դատախազութեան վրա՝ պնդելով, թե որ ընդդիմադիր գործիչների դեմ է անհրաժեշտ քրեական գործեր հարուցել անօրինական հանրահավաքներ կազմակերպելու համար: Բիցաձեն գլխավոր դատախազի առաջին տեղակալ էր նշանակվել 2 տարի առաջ, երբ նրա կինը՝ Նինո Բուրջանաձեն դարձավ խորհրդարանի խոսնակ:

ՀՀ ԿԲ Հաշվեկշիռ

30 սեպտեմբեր 2003 թ.

	30 սեպտեմբեր 2003 թ. ՀՀ դրամ՝000	30 հունիս 2003 թ. ՀՀ դրամ՝000	31 դեկտեմբեր 2002 թ. ՀՀ դրամ՝000
Ակտիվներ			
Ակտիվներ ոսկով և արտարժույթով			
Ոսկի	9,723,706	9,019,442	9,175,734
ԱՄՀ-ին առնչվող ակտիվներ	82,522,937	87,135,066	90,829,824
Արտարժութային ակտիվներ	251,247,952	247,688,596	234,144,032
Ակտիվներ ՀՀ դրամով			
Պետական արժեթղթեր	298,818	1,254,658	3,498,572
Վարկեր և ավանդներ	8,579,679	8,250,216	5,693,896
Այլ ակտիվներ	2,540,421	1,162,002	1,147,843
Հիմնական միջոցներ	4,633,333	4,688,384	4,925,602
Ընդամենը ակտիվներ	359,546,846	359,198,364	349,415,503
Պարտավորություններ			
Պարտավորություններ արտարժույթով			
Բանկեր	8,046,410	8,253,416	8,151,003
ԱՄՀ	106,778,332	110,215,264	102,808,962
Հայաստանի Կառավարություն	4,461,276	4,542,041	6,233,249
Այլ	401,365	50,150	71,706
Պարտավորություններ ՀՀ դրամով			
Թղթադրամներ և մետաղադրամներ	85,537,419	79,967,370	92,088,496
Հայաստանի Կառավարության ավանդներ և հաշիվներ	32,573,521	29,666,167	12,997,502
Բանկերի ավանդներ և հաշիվներ	18,636,083	16,600,209	18,833,173
Այլ ավանդներ և հաշիվներ	347,487	425,088	353,801
Պարտավորություններ ԱՄՀ-ի հանդեպ	83,023,440	84,588,552	84,341,665
Այլ պարտավորություններ	541,143	473,025	1,497,651
Ընդամենը պարտավորություններ	340,346,476	334,781,282	327,377,208
Կապիտալ և պահուստներ			
Կանոնադրական կապիտալ	100,000	100,000	100,000
Գլխավոր պահուստ	9,335,186	9,335,186	9,335,186
Արտարժույթի և թանկարժեք մետաղների վերագնահատման պահուստներ	9,453,056	14,208,902	12,603,109
Շահույթ	312,128	772,994	0
Ընդամենը կապիտալ և պահուստներ	19,200,370	24,417,082	22,038,295
Ընդամենը պարտավորություններ և կապիտալ	359,546,846	359,198,364	349,415,503

Հաշվեկշիռը հաստատվել է ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի կողմից 2003 թվականի նոյեմբերի 14-ին և ստորագրվել:

Տիգրան ՍԱՐԳՍՅԱՆ
Նախագահ

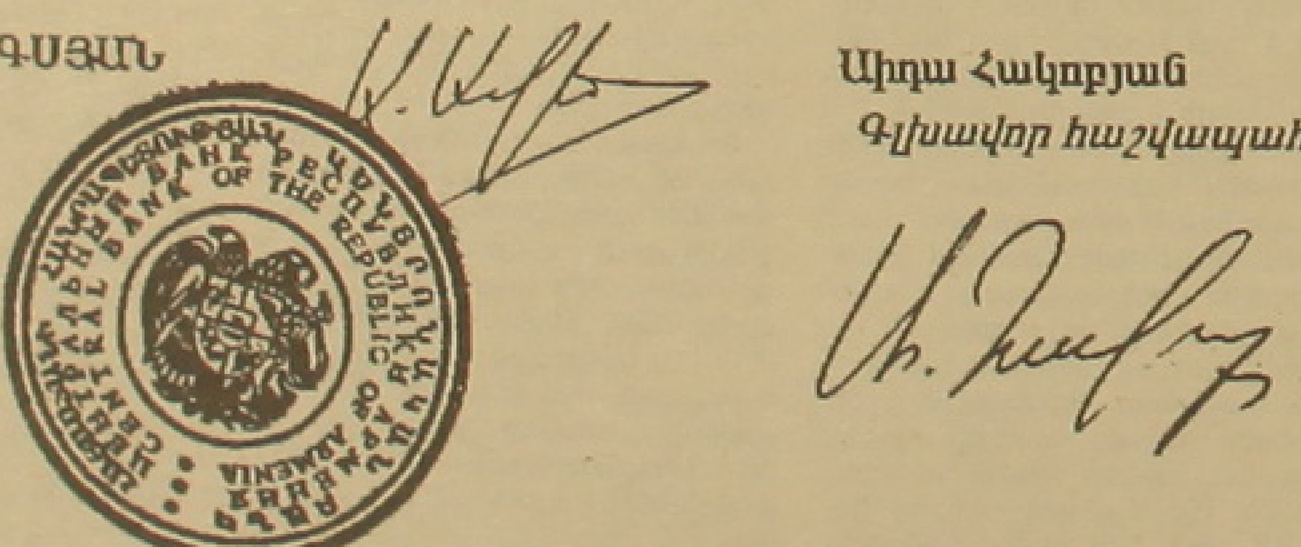

Աիդա Հակոբյան
Գլխավոր հաշվապահ

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

«Բաց Բժշկական Ակումբ» հասարակական կազմակերպությունը իրականացրել է պետության կողմից երաշխավորված անվճար բուժօգնության ու սպասարկման վերաբերյալ ՀՀ կառավարության կողմից ընդունված որոշումների նկարագրով բուկլետի տպագրությունը՝ ազգաբնակչությանը ծանոթացնելու նպատակով:

Բոլոր խաղաղացիները եւ հասարակական կազմակերպությունները կարող են անվճար ձեռք բերել այն հետեւյալ հասցեով՝

Զավյան 5/1, Բժշկական Գենետիկայի Կենտրոն, 1 հարկ, 10.00-15.00

Տեղեկությունների համար զանգահարել՝ 544-367

ՀՀ Կենտրոնական բանկը 21.11.2003 թ. ժ. 9.00-ից սահմանում է արտարժույթի հետեւյալ հաշվարկային փոխարժեքները ու գնման եւ վաճառքի հետեւյալ գները

ISO-ի կոդը	Միավոր	Արտարժույթ	Հաշվարկային փոխարժեք	Գնում	Վաճառք
USD	1	ԱՄՆ դոլար	565.04	559.40	570.70
EUR	1	եվրո	672.91	668.90	676.90
RUR	1	ռուս. ռուբլի	18.96	17.80	20.10

Ի ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

Երեւանի «Ջրմուղ-կոյուղի» ՓԲԸ-ի բաժանորդների

ՋՐՄՈՒՂ-ԿՈՅՈՒՂԻ ԵՐԵՎԱՆ ԵՋԿ

Երեւանի «Ջրմուղ-կոյուղի» ընկերությունը տեղեկացնում է, որ երկարաձգվել է «Խմելու ջրի մատակարարման, ջրահեռացման, կեղտաջրերի մաքրման եւ ոռոգման ջրի մատակարարման ծառայությունների դիմաց առաջացած պարտավորությունների գծով վճարման արտոնություններ սահմանելու մասին» ՀՀ օրենքի գործողության ժամկետը:

Մասնավորապես.

■ Երեւանի «Ջրմուղ-կոյուղի» ՓԲԸ-ի հետ պայմանագրեր չկնքած բնակիչ-բաժանորդներին անհրաժեշտ է դիմել ընկերության համապատասխան տարածքային մասնաճյուղեր կամ տեղամասեր եւ կնքել ջրամատակարարման եւ նախկին տարիներին կուտակված պարտքը արտոնյալ պայմաններով մարելու պայմանագրեր.

■ Երեւանի «Ջրմուղ-կոյուղի» ՓԲԸ-ի հետ պայմանագրեր կնքած, բայց պայմանագրային պարտավորությունները չկատարած բնակիչ-բաժանորդներին անհրաժեշտ է դիմել ընկերության համապատասխան տարածքային մասնաճյուղեր կամ տեղամասեր եւ ճշգրտել պայմանագրային պարտավորությունների կատարման ժամկետը.

■ Չվճարված գումարները բռնագանձելու մասին դատական վճիռների առկայության դեպքում բնակիչ-բաժանորդներին անհրաժեշտ է դիմել ընկերության համապատասխան տարածքային մասնաճյուղեր կամ տեղամասեր եւ կազմել պարտքերի չափերի, մարման ժամկետների եւ վճարումների մասին ժամանակացույց:

Երեւանի «Ջրմուղ-կոյուղի» ՓԲԸ

Գովազդի համար զանգահարել՝ 58-24-83

«Ազգ» տպագրատուն, Երեւան, Բաղրամեան 70ա Գրանցման թիւ 65. Դասիչ 69150. Տպաքանակը՝ 3000 Ստորագրուած է տպագրութեան՝ 20. 11. 2003 Գինը՝ 100 դրամ